КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

В. И. ЛЕНИН ВАЬ ИХОАНА 98 ШУ ДУЗ

Масса а мехкашкара пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО
(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-Гlалгlай обкома, Нохч-Гlалгlай АССР Лакхечу Советан Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШАРА ДЕЗ

№ 46 (4628). | КИРАНДИ, 21 апрель, 1968 шу. | Мах 2 кап.

В. И. ЛЕНИН трибуна тlе.
Художника А. Герасимова диллича сурта тlера.
ТАСС фотохроника.

ЛЕНИНИЗМА сийлахь-доккха бакъдар

В. СТЕПАНОВ

Карл Марксан В. И. Ленин. Царшиераш вlаши ухх-уллуь, латт. хlаьцера цар лара оьлла революционни хьехамах тилла а йоагlаш марксизм-ленинизм аьлла цlи тилла. Адамаш тlехбаьлла боккхийча гочей идеяша хьоттаний керла мировоззрени. Обществан дегlаахара берригача ленино кийчъьхьа пухах шой оьллино хьаьнташ хьалдоацаш хилар гуш болча бlаьш миллионаш болча наха къовбал а еш, эттар вашителанегlа йола идеологи хилий. Даш цу генейшираша хуваделла за классови эксплуататорски обществагара классаш йоацача коммунистически обществагазьа дасташ сийлахь-доккха гола тохар.

Утопи йолчара lилха а дахь коммунизм вlастталоцна шийна нийсса кхы цхьаькха доацаш доле демайера гlулакх карагlдьалнал сийлахь-боккхача уйланхоштен революционни къовсамхоштен — К. Марксан Ф. Энгельсан. Цар хьахьехал коммунизм сом дуй йоацача уйлай дахьа а доацаш, исторически закономерность, революционни аьла творчествах хьахлина реальни результат хилар.

Ленинизм — да я марксизм дегlаахара кеда этап. кхыча исторически ...

гон беха а бах. шерача араерги хилар. дунен халкъашта юкъерча арене чlоагlдургхилар. Юххьанца цхьан мехкен цуй тlехьагlа кхыча мехкашкен социализм хьалъярах долча ленински lилма котъьхьа пролетарски революци дегlаахара перспективна хьайийлаяр, вай мехка социалистически эвгалоцаш юра дlадолахь гlулакх торгхилара бlубоахйтар. цу донах уравттасне Советий Мехка шой идеалаш практически кхоачашбеш хилар, шой кхоане шой бе йола йиш хилар бlаргадайнача кхыча пачхьаьлкхенашкарча болхбой классен берригача къахьегамхойн.

К. Марксен Ф. Энгельсен хьехама карлакхара хьаволаленнача, цар гlулакх сийлевца дlахо дихьача В. И. Ленина кийчъьхьа социализм хьалъяра теоретически практически проблемаш. Юкъарчах доацаш цо дуклагlеши дуй пlанагlен сохьй советски социалистически общество йоацта тlера хьаьлеш йола материальни морально - политически дарлаш. Социализм котъьхьах йола ленински теори чакхъьхьаккхй вай халкъо дуккъхьа кхыча мехкий ...

тацита теманс, эксплуататорий классегена машар боацаш хиларна бехгалйоалаш йола большевикий парти. Ленински парте шийна чулаьцна халкъьах доахка толашагlа доло хlамаш, халкъа юкъера хьахка диттам, тешаме, хьисаш, къонахчал велаш мел вола хlама. Пунна хийла дерригача дунен къахьегамхой революционни къовсама йоккха совет хьавlашагlтохен ще дарlа гlулакх тlаерзаем. Цо кийчъчакхлаккхара тlаерзаем. Цо кийчъьай къахьегамхой ошлангара хьашташ хьалхалоацаш а пулутхье цар кхетаеш, ерриге а къоабаьнеш. цар хьаллоацаш а йола политика. Дlахоа цуе ерриге исторически кхех къоастаьь долча тlье совгlча шера партена керте лаьттая цо хьаьлр а дагахр а. тlех хьаькъьалера теоретик, бlубенна, юхаваргвоаца революционер, къахьегалера баьчча Владимир Ильич Ленин.

Ленинизм — цlаккха а лакъаргбоаца, вахара хьинарах биза бола теоретически уйлани революционни практически гlулакхийн хьаст. Ленинизмах йоаллаш бола ца оамал къаьгга хьахьекхай ленински партена а. Цунна карагlдьална исторически хlамаш сенах латт аьлча, уж латт, lалаьвнте боккхача доархlаме ...

(Нисталалла 3-чу оагlо тlа).

ЪАХЬЕГАЧА АДАМИЙ БАЬЧЧА

Владимир Ильич Ленин... Дукха масса мийцте йоллаш а из цlихьеха ...

Кхоаха 98 шу дуз вай сийлахьа баьчча В. И. Ленин ваь. ...

Областной партийни организаце актива собрани

18 апреле Грозне Ленина цlерагlа культура дворце Нохч-Гlалгlай партийни организаце актива собрани хилар. ...

ОЗИЕВ Салман.

Ленина лир

Маьлха лирал безамегlа,
Цул сакъердамегlа фуд?
Цунца низ сейбоал вай детlа,
Цlаьний цlий чехкагlа уд.

Ше мел безараштта тlам бош,
Малхо лаьтта беркат лу.
Дунен lалано цун хам беш
Санна вайна хеталу.

Цитта беркат мо дуй болча
Маьлхана фу дустаргда?
Маьлха селмар сийрда долча
Лирца фу лир мийслургда?

Ма ве хаттар,
Шек ма вала:
«Малагl малх ба?»
«Фу лир да?»
Хьо хьай дегца дагавала
Хьона малх, лир хоргда.

Из ба —
Маввалера хьежар,
Ленингара хьежа малх,
Ше къахьегамхошта энар,
Сийрдабоалар балха нах.

Из да —
Мавволера къегар. ...

Ленинах йола стихаш

ПАРТЕ ГРОЗНЕНСКИ ГОРКОМА ПЛЕНУМ

КПСС Грозненски горкома цхьалгlа пленум хилар. ...

А. Н. Косыгина Пакистане йоаккха ха

РАВАЛПИНДИ, 18 апрель. (ТАСС). Пакистана Президента Аюб Хана сехьан сарахьа че хьыр официальни визитагlа Пакистане хьаьчача СССР Министрий Совета Председателан А. Н. Косыгина сийна. ...

Доттагlален дикача лоалахойн гlулакхаш

РАВАЛПИНДИ, 18 апрель. (ТАСС-а спец. корр.). СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин визитагlа Пакистане хилар ...

ИЛЬИЧА ВАСКЕТАШ КХОАЧАШДЕШ

ЦIАККХА А ДИЦЛУРГДАЦ!

ДУКХА шераш дIаихчдале а диц ца луш, шайра дагадоагIа сийлахь - воккхача революце баьччаца В. И. Ленинца 1917 шера 3 апреле Петроградa Финляндски вокзале вIашагIкхетар.

Еррингроссийски пролетариат гIалйита бола В. И. Ленин эмиграцера поездаца сарраха цIакхоачаш хилара хоам Петрограда массе а районе тIолла дIахеза чаккбаьннабар.

Болхлой баьччана наккъабаха кийчбала болабелар. Россера дIа а ваха, халача эмигрантски хьале вахаш дукха шераш даха дийзалар цун. Цхьабакъда, цун ваз, желла бирса паччахьа дукхаленаш хиннале а, чIоагIа вахаш революционни пролетариат шийна тIехьа йоахаш яр.

Дукхача болхлошта юкъе дIайоаржаль цун дезуигаш вийса хилар къахьега хьахьекхар февральски революце.

ЛЕНИН тахан доазол дехьара цIеноагIа, вайбараш цунна наккъаболх. Хьо вонгIий? — хаьттар Октерча английски капиталиста Торнтона фабрике болх беш хиннача са даьвеший воIа Михаила.

— ХIана вагIац со! Тхога фронте салташ - большевикаша вийнав ва-м.

Сарахьо вокзала къалхашкара майда а пунна тIайова улицаш в Петрограда тайп-тайпарча райопашкарча болхлош, салташ, матросаш хьалйиза яр. Эзараш нах бар укказа.

Форда таргIи бердах етталуш санна угIар вокзала хьалдашкара майда. Питерски пролетареш, салтий, матросаш шоай баьччана наккъабаьхкабар, дIахо малагIча оагIора а мишта а баха беза цунга хатта. Паччахь тIера дIаваьккхавале а Iаьдал, хьалхо а санна, капиталистийи помещикийи бе доаллар; паччахь вецца а ахархой лаьтта доацаш, паргIато йоацаш бар; шийн аха тIом дIахо а беш латтар. Интерaь моцал яр... Фу во дезa?

Сайрайна 11 сахьати 10 минути яьлча, локхаш «Марсельеза» а йолаш, поезд перроне хьакхаьчар. Майда тIа эзарней вазагIа кхайкадора «Ура!..».

Ше революцена юкъе ца хинначунга ше малра кхетамлургьяц цун сийлахь-йоккха, торжественни хоал. ЦIе байракхаш, транспаранташ, моряках латта сийлен ха, бIарг тIа ца отта прожекторий сердал, тадгIеегIа хьувш бола наьха форд...

Вокзалера хьаравальча айвав легковой автомашина капета тIа ваьккхар Владимир Ильич. Цхьабакъда, цу хана микрофонаши усилителаши яцар, цудухьа Ленина къамаьл машина юхе гIолла латтача наха мара хоадургдолаш а дацар. БIарга а во гора из-м.

ТIакха Ленин броневой автомобила тIа ваьлар, тIаювхаш чепилгаш дIадохкаша йола полтув а йалаш хиннача цун куй прожекторий сердалга петроградски кIайча бийсанна ше мадарра наьара бIаргагуш а хилар.

БРОНЕВИКА тIа ура а отта, чIоагIа сийлененгIозвальнех а волаш, В. И. Ленина даьккъала юcцар паччахьа деспотизмах Росси мукъайоаккхаенна ца Iеш, дунен халкъашта юкъерча масштабе социальни революци дIайолалйийта а мега революционни эрой пролетарийти революционни эрий ясар. Цо аьлар зерригача дунен пролетариат эрий пролетариото майра бохкача гIаьга, доттоахилга а боцаш, хьекаш хилар. Къахьегама халкъа тийшабола бу Хаппа йолча правительства политика гуча а яьккха, революционни россейски пролетариата деккараш болгал а даь, шийн къамаьл доккхачa хьинарерча укх дешаца чакхдаьккхар Ленина: «Даьккъала хийла социалистически революци!».

«Ура» яхаш чIоагIа цIогIарч а летташ жон делар цунна гулбеннараша.

Фу ю деза яхача халкъа хаттара Ленина жоп делар, социалистически революцена кийчдала деза, аьнна...

Наха дехарца броневика тIара шозза къамаьл дир Владимир Ильича. Цул тIехьагIа, Ленин тIахинна броневик, Петропавловски крепостъ прожектораша сийрда а яьккха, болхлой, салтий, матросий колоннаша яккъа а йоакхаш, Финляндски вокзалагара Кшесинскагй хиннача дворецагахьа йолаелар. Цу хана цу дворецe яр большевикий ЦК.

Цу наькъагIа йодаш броневик массехказа юха а сийцар, цун лагIа тIа ура а латташ Владимира Ильича лоацача къамаьлаща халкъ даьккъала а дуцар.

ЦК цIеношка дIанIаьчча В. И. Ленина балкона тIара цIаьхха а къамаьл дир Петрограда болхлошта салташта...

ЧIоагIа хьинар айденнаr гIозальннеn цIанхар тхо цу бус цу торжественни долча баьччаца вIашагIкхийттачара. Дола-ча тIа ман духтIадаьнна ца хила мете а тхона къаьгта хоьвлар тIета дена революци кхыча новкъа гIоргхилар.

Са доалахоче — къонача болхлоче иштта даьшхар яз:

— КIана хоргла хьона, буржуй, хьайна фу хул, — Ленина шIа мавенаrвий!..

Из вIашагIкхетар дагалехача со даим пеппоах Iалаьмате воккхача лениниски хьаькъало, геттара чоалханера проблемаш къахьегама сагага яхьале а къаьгта а кхетайта цунна хоаш хилар, къахьегама наькъа иоаз а паргIато а бахьанева къовсама халкъ эзрщатIлаккха селла дика хоаш из хилар.

Цу хана сай политически саккхетам кIезига хиннабале а кхетадир аз сай дIадове наькъ Ленина, большевикашта тIехьа волаш хуогхилар.

Иштта тIуланкхана, цу исторически вIашагIкхетарах са политически саккхетам хьахилаге аи а хилар.

П. ПАВЛОВ,
1920 шера [illegible] дена КПСС член, [illegible].

Украински художника И. И. Кривенка далий сурт (из сурт дIахьийкхад 1967 шера Москве хиннача Всероссийски [illegible] художественни выставка).

ТАСС фотохроника.

КЪАХЬЕГАМО ЧIОАГIДУ ВОШАЛ

Цхьа-дух къаний мотт хоа Наьсарерча Ахриев Пакура цIерахча завода литейни цехе. Бакъда, из мотти сибатовни мара парех ссгбелталвеш кхы хIана дац. Цхьа дезал хет парех.

Дезала юкъе а ца хулий литейний одкал болаш нах. Укказа а ба уж, бакъда массъ тайпара ало а коллектива захара, цун гIулакхашта, декхарашта эшначa тайпара хувцалу уж санахаш.

Литейника татар М. Гимотузин цу заводе ше болх бе волавеннача хана къонача болхлошта дахлина цIийе шийн гонахьа къайленаш гучайоалаш вацар. КагIийча наха а хьалхашка курелаш оага дар цун во, ше веза а хетийташ.

Сог лецна цунга из бахьан довзи, бехк биккхацар. Бакъда, цох тIехьайнса йолаеча эза ше оапчальлар, хувцалелар Мабаракиа. Сиенах болх дIебалакуча хана кхьобараш санна шийн станока юхе дIа а ца оттеш, хIаьта Наьсарерча кхашкара баьхача, къоначa болхлошта бIаре дикхар ше кIалгIоала. Шийна везалгIа болх бу аьнна хийттача дIатIе а ваха дIахьоаш, хьовар дош а вальле тIаккха шийн моттиг хьаловашд.

ХIана цо Iомабьраш цунна атъе а баьнна къахьегам ба. Литейника гIалгIачол Махлоев Мухарбика-м тIехьакхо а нагац Мабаракшона.

Литейни цехо хьалъле делаш ерригача заводе. ХIара шера, хIара бетта даккхача темпаша гIалдвуг. ТIехьхоачашьнай хIана дIабахача марта бетта задани, дукха продукци хургьа шар укх апреле а.

...Йор дог ишшта детталу хьекъал санна дерг а дахла дахьан стаккачь лаккхIоаш воала букар а ейIаа лоаха дIахита сиг. Шийн шIалт хьал а хьекха:

— ХIана дика лехх беш, — Йоах из цу тIа болх беш воалачуга.

ТIаккха дIоагIаш хьагул а дийн шийн кабинете дIачувода. Из ва цу наха мастер вочче Мурадов Ахьмад. Из массанахьа ахача, Марг лаккха беша ва. Мехла чоалхане хиларах найра машина «перчу» воал ва. Техника ешаш цунаш со лоалащ ва Ахьмад. Коллективна дукхдаьна гонза болхло.

Дукха хIана дезар хIана цу цехера ерре слесарь Трифонов Борис къычахьа балха вазийта. Къаста могаргдацар коллективах. Балхах мукъайоача хана кино, концерте, иштта хъонача города улицашка цхьана делаш гу из Махлоев Мухарбики. Вай лоамаштий балача дакха шоайла вошал токачагI хана шалтар тIера урс хьекха Iобаьккха доте хон чу а тессе ки дал волаш хинаб. ХIана цу наза моттел къамашта юкъера воша тIоагIIер къахьегам ба.

ХIарь ден-бус доалдача кIадах, пластмассах, шIастах дьазь 43000 оттал арайоал литейни цехера. Кхыча цехашкарча болхлоша царех хьа а йийл чоалхане свейлкаш, кхыйола машинаш вай мехка гIорзашка а кхыча мехкашка а дIаухийт.

М. ХАНОЕВ.

СА ДОККХА ИРАЗ ХИЛАР

Са ираз хилар дийна волаш В. И. Ленин бIаргаго, цун къамаьлага ладувгIа, цун хаттаранта жоп теда, кхьеттеза къамаьл де а. 1922 шу довзлуш ВЦИК-а цIерагIча Военни Кремлевски школа артиллерийски отделенн курсант волаш духхьал Ленин лоравеча группе хьошалар со. Цу беххотнемерча посташ тIа волаш Каст-каста бIаргагора сона Владимир Ильич. Цхьаккха йиццаргьац сона уж ханаш. Мичча хана ха тIа латтачоа юхе гIолла ше тIехвоалаш Iимерза, безаме новрияна лора цо «Здравствуйте, товарищ курсант» аьле. «Ленина вeлаккъажарца» воакхьеже бIарахьожар из. КIаьддалар дIадаьле кердa хин чубессача санна хеталора из иштта тIехваьлча. Наккъа къамаьл дем массала Iимерза, безаме вар Ильич. Сона борал долаш, халай вар из.

Тхо, курсанташ, цецдоалаш хиссе дертIеш дора Ильича ше хин мел лар. Ильичага хьежа хийсе мегаргда сакьат, оалар оаха, ЧIоагIа кхойора Ленина шийн ха, хIаьта иштта кхьобарий хана чIоагIа мах бора, цIаккха кийса хьежийталар це йиллача хана ше волча ленар, иштта хилар дIадехар кхьобарашкара а, къаьстта совнаркома болхлошкара.

Ленина кабинете сайрацца совещани йолча хана оттаь цхьа порадок яр, совещании йолалуш а йоалавале хьа ца волгIаш тIакхависар чувалепар оратор шийн аргIанара къамаьл хьь валлалца. АргIагIа шийн кабинет лорош беррига курсанташ вуь тIара бовзар Ленина, каст-каста хаттараш, къамаьл дора цаьна.

Цкъа, цхьан сарахьа цхьайтта сахьат доалаш Ленина кабинет лорaеш латтар со. Ше чувоалаш цкха хьатIаьлена кIерсина бIарахьежа — «КIаьдвенний хьо, воккъост курсант?» — хьаьттар сога В. И. Ленина. ХIанз сиг ц..., паргIача латта мегаргва хьона (тхо массаза «смирно» латтар). Аз жоп далавзар, «Смирно» латташ В. И. Ленина бIарадьежар со. Цо цIаьккхар хьаьттар: «кIаьдвеннавий хьо?» Цига жоп дилар аз: «ВIалла вIаьнавеннавац!». ТIаккха эIаханга бIаргаш тоIалаь велакъежа аьлар: «Iалика хийла, воккъост» аьнна коридоре гIолла шийн квартире дIачувадар. Ильича къамаьлo дог гIоздаьккха со тIекъаьнала кийча вар.

ЦIаккха диццургдоацаш кIеззига са лет чу дижар сона цу хана Ленина вIашагIкхетар.

Квартирен кабинете лоралуш соигIа В. И. Ленина къаьнал дича Президиумайтахе [illegible] ха де хезаш хуйлар.

Са ираз хилар «НЭП-а хьалхарча лора итогах» Ленина доклад яьча 1922 шера хиннача парте XI съездe 1922 шера 13 ноябре хиннача коминтерна IV конгрессе хила. Цига Ильича къамаьлаш дем трибуна гаьна воалаш латтар со. Сцена тIа гIолла хьал-Iо воалуш, къамаьла хана тIайина трубнах хьоерчадаь зажат бо довлла аьтта кулг лестадеш, наьха теркам тIаоза безаме къамаьле дора Ленина.

Даим сона хьалхашка хотт В. И. Ленина сийрда образ, дицдац цун безаме велакъажар, цун вахь.

Вай Сийлахь-воккха баьчча хьагIоалча тайпанца дагавехар коммунисташ хьалъара лаьха толамаш доахаш В. И. Ленин ваь 100 шу дизара наькъадахар да.

И. ЛУБУЗ,
1922 шера дена КПСС член.

БАЬЧЧАНА ХЕТАЯЬ

ВЛАДИМИР Ильич Ленин ваьча денна дика махоргIара накъадахара ВЛКСМ Ленински райкомо дIакхайкайр Ленинана.

Комсомольски юкхьашцарча организацешка В. И. Ленин дагалаьца Iилми конференцеш хиннай укх деношка. ВЛКСМ райкомо иштта кийчъеш я къахьегамхой баьччаьа хеталь районни линейка. Из дIахьоргъя ленински деношка. Района кагирхоша рапорташ уел Ильича васкеташ кхоачашдеш комсомольцаша даьча гIулакхех.

Ленински районера кагирхой вIашагIа беттабеннаб В. И. Ленин бIаргавайнарашца. Промышленни предприятешкарча комсомольски организацей хулча конференцешка дувц малагIча толамашца В. И. Ленин ваьча денна шоаш накъабоагIа.

Консервни заводера кагирхой вIашагIкхийтта хинаб Ленин бIаргавайнача къаьнарча коммунисташца. Къаьнарча коммунисташа кагирхошта дийцар сийлахь-воккхача баьчча шоашта дийцарех.

Районерча лоаркхоша Ильича кийчдаьча рапорташка дуаш тIема патриотически кхетам балара шоаш даьча гIулакхех. Уж рапорташ цар хьалехлад ВЛКСМ райкомага.

№№ 1, 13, 7 йолча школашка хиннача сакъерламерча сборашка къоначa тIехьено дийцар 60-ча шерашкарча комсомольцаша телача рапортех.

5-чеи 26-чеи производственно-технически училищашка хиннача комсомольски собраней тема яр: «Ленин хIанз а дийна вай барех дийна ва».

Районерча студенташа толамца деппара шу чакхдаьккхаш дика соигIат кийчлу В. И. Ленин ваь 100 шу дизарга. ДIахьош а ханагIйола постановка оттаяд, конкурс, лакхбеннаб кагирхоита кхетам балара боах. Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен педагогически института массойолча факультеташка чакхъьнаай В. И. Ленин ваь 98 шу дизара хетаь собранеш.

Грозненски нефтиаьтта институте В. И. Ленина хеталь кинофильмаш гойтад. ГАРО завода комсомольцаша советски эскаре баха кийчлуча завода кагирхошта цхьана шин дон похад вьй тIема бийлен моттигашка гIолла. Цига цар дIаенний «Кийча ва Iаьхе дарае» яхача значока кормаш.

Комсомольски организацешта юкъе шерра дIахье спортниш ять. ВЛКСМ райкома лекторий бригада «Красный молот» завода, гIишлой материалий комбината, кхыйолча организацей общежитешка лекцеш йийшай, беседаш аьй сийлахь воккхача баьчча В. И. Ленина вахарах.

Швейно-производственни объединение кагирхоша а комсомольцаша а Грозненски гарнизона эскархоаща цхьана аьй «Ильичаца кийсле» яхача темах йола конференци.

Ленински районерча кагирхоша а комсомольцаша а вахаре массе а даькъе дикa толамаш дахара шоай низ, хьинар кходальаац В. И. Ленина 98 шу дизара сийленца накъабахкара доаттабаьча къовсаме.

З. АЛИЕВА,
ВЛКСМ Ленински райкома секретарь.

УКХАЗА ДЕША ВАЬГIАВ В. И. ЛЕНИН

В. И. Ульянов-Ленина цIерагIа йола Казански паччахьалкхен университет. 1887 шера цун студент хинна Владимир Ильич. ХIанз из мехкий йоккхагIчарех йола лаккхера дешара заведени я. Цига деша вагIа тхьаьм шийтте эзарех доал 15 эзар студент.

СУРТА ТIА: университета активаш. Укхаза 1887 шера революционни студенчески сходка хиннай, из вIашатIехьхаьккхар а цун хьинарера волхьаний а хиннав В. И. Ленин. Цу исторически аудиторе хIанз ленцега ладувгIаш ба (аьрдехьара аьттехьа) Казакера И. Зайцова, башкир Р. Афанасьев, Марийски АССР-ра З. Алексеева, киргиз А. Абдыбеков, Къоршой-Черкесий автономни областера А. Бе[illegible].

Б. Масликова сурт.
ТАСС фотохроника.

ОАХА КЪАЬСТТА ДЕЗДУ...

Коммунистически партен Советски правительствай чIоагIа уйла тIахийтай мехкдаьттаи газови промышленность дегIаккхувлара.

Промышленностен транспортен боьконца йола «мазьх» я аьннал Владимир Ильич Ленина мехкдаьттах. Шийн цхьазолча балхаш тIеи письмошкен белгалдаьвад В. И. Ленина Бакуи Грознеи мехкдаьтта боахам вIашагIболларам юхаметтаоттабарам де дезараш.

Советски Iаьдал даьннача хьалхарча шерашка Старопромысловски мехкдаьттахоша, саважинаш болх бе йолалийта ца Iеш, тIа-тIа алсамдоахар мехкдаьтта доаккхилга. Мамогга цуккагIа мехкдаьтта тела мехка аьнна Ильича ладанеш тешнаме кхоачашйора старопромысловикаша. В. И. Ленина цIерaца дувзаденна хар мехкдаьтта промыслови управлене болхлошта доаха къахьегама толамаш. Цар аттгара хьамсарагIа вола саг вар из. 1923-ча шера май бетта сийлен бурувлеттар аха цIи елар В. И. Ленина мехкдаьттахоша. Иштта цунна даькийтар курорте ваха карточка а.

В. И. Ленина даь васкеташ даим хага а кхоабаш шерагара шерага дуккагIа «Iаьржа доцувни» гази йоаккхаш хьайоагIа тха управлене мехкдаьттахой коллектив. Къаьстта йоакхий торонаш гучаньдар «Старогрознефта» мехкдаьтта промыслови управлене 1960 шера дена Халн-Борт яха а цул тIехьагIа Старогрозненски БоргIанерен мехкдаьтта доалла моттигаш лехача хана.

Юбилейни 1967 шера Советски Iаьдала 50 шу дизара яха йоагIача тайпара накъадахара шира хьалха яхь йолайир тха коллективо, шийна доаккхий декхараш тIа а ийца. Из юбилейни яхь йоалленначул тIехьагIа тIа-тIа дуккагIа хулар производстве хьалха латтарийн новаторийн мугIараш.

Дика толачаш даьхар мастерий И. М. Попова, И. М. Шулихана бурув леттача бригадаша, А. Д. Горепехина, Ф. И. Щербакова кулгалдеча участкаша.

Дика толамаш дахарах «Старогрознефть» НПУ коллективана КПСС ЦК, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета, ВЦСПС памятни байракх еннай.

Цу хезача совгIата жоп а луш, кхы а чIоагIагIа хьинар айденна къахьег мехкдаьттахоша укх шера. ХIаназе а ленаакийчлу уж 1970 шера сийлахь-воккха гений, вай партей паччахьалкхеен хьальр, цар баьчча Владимир Ильич Ленин ваьча дийнахьа дена 100 шу дизар даккха доагIача тайпара белгалдаккха.

Из ди белгалдаккхари укх пятилетка планаш хадал хьалха кхоачашъяри дукха коллективо декхараш тIайийпад 1970 шерале мехкдаьтта 5,5-за дуккагIа даккха, цу ханале хьалкъа боахама планал совгIа 20 эзар тоннал кIезигагIа доацаш мехкдаьтта а 150 миллион кубометрал кIезигагIа йоацаш газ а ала, планал совгIа 3 млн. сома пайда бе, къахьегама овсарле 2 процент даккъе, мехкдаьттен гази даккхарга дIабода мах планах лаьрхIачул цхьа процент лохбе. Ше тIайийца декхараш сийленца кхоачашду коллективо. 1968 шера хьалхарча квартале мехкдаьтта даккхара план 101 процент, попутни газ яккхара план 102 процент кхоачашъяьй, 1,6 процент лохбаьб мехкдаьттен гази яккхарга дIабода мах, предприяте рентабельность планагIа лаьрхIачул 0,1 процент лаккхъяьй. Планал совгIа 174 эзар сома пайда баьб. Мехкдаьтта даккхара шера декхараш 42 процент, газ яккхара 42 процент кхоачашдаьд.

ЧIоагIа беркате болх бу воргIача мехкдаьтта промыслай, скважинашта капитальни ремонт еча цеха, шолагIча методий цеха коллективаша.

Яхь лелаерашта юкъе хьалха латт I-чеи II-чеи промыслай мехкдаьтта доаха участкаш, мастераца Голованова, Гладкова, Яковенкос, кхычар кулгалдеш йола бурувйишта капитальни ремонт ю бригадаш. Шоай тоаний чот аьй рационализатораша а. Цаь доккхагIа дола декхараш тIайийцад изобретательски, рационализаторски предложенеш производствана юкъедаххаьара чотех В. И. Ленин ваьча дийнахьа дена 100 шу дизара сийна паччахьалкхена 260 эзар сом кхоле.

1968 шерарча хьалхарча квартале 74 предложени юкъе а йихьа 25 эзар сом кхоаьл рационализатораша. Иштта да тхоай сийлен бурув деттаволча В. И. Ленин ваьча денна накъадоагIаш оаха доаха толамаш. ХIанз Нохч-ГIалгIайчен мехкдаьтта управленешта юкъе доккха дакъа лоац тха мехкдаьтта управлене, бIубенна йода из белгалъяьча рубежашка.

Г. КОНОВАЛОВА,
«Старогрознефть» НПУ партийни организаци секретарь.

Машиннаькъахой дешаш ба

Грозненски локомотивни депора болхлой машиннаькъахой техникумашка, Ростовски машиннаькъахой инженерий институте дешаш ба.

Коллективе дика къахьегарах бовзаш ба тепловозий машинисташ Олейник Максим, Ракитский Юрий. Планал совгIа дукха мух цIа-юха биьхьаб цар, кхелаьд доагор. Лаккхача сухалца лелаю поездаш. Иштта дика болхло ва цольсмочни ремонт еча цеха мастер Мельников Александр а.

Дукха ха йоацаш Ростовера, цига биъ бетта дипломни болх лабеш а хинна машиннаькъа инженерий дипломаш хьа а ийца цIабаьхкаб уж.

Цул тIехьагIа депо начальника приказ телар: «Болхи дешари цхьан дика вIаштIехьдаьккхарах, хIаьта Ростовски машиннаькъа институт толамца йистеяккхарах М. Олейника, Ю. Ракитскевa, А. Мельникова баркал оал ва, ахчан преми а хьожаю».

Г. АНОХОВ.

«СЕРДАЛО»
2-гIа оагI. 21 апрель, 1968 шу.

Бурунни аренашкара репортаж

ОРДЕНА СИЙ ЛАКХА ЛЕЛАДУ

ЧЕРВЛЕНСКАЯ» яхача станице кхаьчача асфальта тIара жагIий новкъа а яьнна бурунни аренашкахьа дIабийрзар тхо чудаьгIа автобус. Чакхдаллалца жагIа бидла баьннабац цу новкъа. Из кхоачалушше чархашта кIалхара гIеттача зена декко коранаша баьдерзийтарах цIаьхха морхаш тIаьхкар-хьогI аьнна хетийтар. Юкъ-юкъе вихо дон цхьан оагIонгахьа баьккхача корах дIахьежача тагIеш еттача хана цIаьхха гоцабаь форд санна гаьнна бIарг дIа ме кхоача ада аренаш гу. Наг-нагахьа бIарг тIаотт гIуний гуданашта, кхеча баьцовгIашта. Апрель бетта массанахьа баьццара кIувса хьисапе аренаш хозьеннача хана укказа хьалха вийсеннача хетадала гарлу ма даькъаза, беркат доацаш, саг вахар тамаш йолаш моттиг я ер.

Уйланга хьа ваха вагIаш аз зенкар тхо юрта гарга кхачар. Шелковской района «Степной» яхача юрта хьатIакхоаччачь латтача арка тIа «Шелковский» племенной жа леладу совхоз» аьнна йоазув долча Ленина орден йоалл.

Дукхача шерашка тIехдиначa Грозненски фух дола жа дебадеш лакха къахьегама толамаш лохарах иштта лакха сий даьд дахьено цу боахама коллектива. ХIанз В. И. Ленин ваь 98 шу дузача денешка шоай зерига хьинар улоттадаь къахьегам ба совхоза жа лелахераш.

БIаьччача бетта садаIа ха йоацаш дийнахьа буса дахкаш долча жена эшар ден къахьегама вахте латт жа Iуй.

ДукхагIа дола жа захка дьашад. ХIара бIаь жийна тIехьара 112 Iаьхар хьакъоастабе лерхI совхоза коллективо.

ХIаьта шолагIча ферма болдхошт хIара бIаь жийна тIехьара 120 Iаьхар кхебе доп дешад.

Цу ферме захар тхо.

Массаза санна безаме велакъежа ваде а жа захкача хана хьийта хала хоаора Эсмухамбетов Наурдз ахьа шIа.

Соахка шоаш леладдаь къаленча жа хулза лаьрхIа паччахьалкхенна дIадезар цун бригада. Цу хана дена лебабаь къона 744 жий укх шера духхьашка бахкаш ба.

Наурдзца Iула юкъе дола тхо Iоахарий кхуесалаш доваддальна да. Каст-каста ийсалу цхьан жийна тIехьа шишша Iаьхар. УнахцIенен къал. Ia хьахнинарам дика оцдадьнней за Iоахарий. Жерч дика кхыба лецаре иштта кургдалар уж. Цхьаккха бан дарна юкъе айп долаш.

Уж бIаргадайча укх къеча арений ма лоаха беркат да аьнна хет.

900 Iаьхар баьб Наурде Iулашарча жерча. ХIанз бахка баьннача хIара бIаь жийна 125 Iаьхар баьб, юхедисараш захка даьлча хIара бIаь жийна тIехьара 126 Iаьхар кхебергба, йоах Къахьеган Турпала. Жа ца лелаьче цу сахьате аьа тарду ай хьалха-м Наурде лукха а духхагIа Iоахарий ма кхезорий аьнна. Наурде леладу жа укх шера духхьашка захкаш да. Пулуткьа цох бокина толам хартIа мегаргба. — йоах совхоза парткома секретара Лушнева Ахтобая.

Наурдеца бола баь Iемачул тIехьагIа цIа хеза Iукха жа Iуй ба цу совхозе меттала кхыча бохкамашка а.

Царех цаI Янтуганов Конысбай ва. Эсмухамбетова кошара уллув а цун база. Конысбай хьалха а велаш жа захкача помешене чудова тхо. Дахка даларга хьежжа къаьст-къаьстача клеткашка леладу жерч. Шишша Iаьхар баь жерч къаьстта доатталу. хIана аьлча парна духхагIа дезна деза лоаккъар. Базе клеткашка шин кIира доакх баккача устагIа шийн Iаьхарца. Цул тIехьагIа кхы а шин кIира лоакха чулераддаьча хоа леладу уж Iоахарий нна бакна ондадальча мара ара ажийтац.

Тхо цига доача хана ара хажаш воахкача жена юкъе цIаьхха баха безбенна устагIа установка тIа биза базе болабир Картакаев Альбе.

Цу хьакъе Конысбай йоах: IуйрaIна жа базера дааа аракепача хана бахказа бола хIара устагIа зув оаза. Царех захка лезиенарам хоа халийтац. Цхьабакъда, наг-нагахьа ийслу мел чIоагIа Iа тержал бойа а ца ховш бахкаш я. Пулуткьа цу тайпара зараш хоа хаккаргдоаш Iулацна ва Альбе. Цо цхьаккха шийн дагIенашка бахийтабац.

Конысбай бригала Iулацара цу хана бахкача 567 жено 738 Iаьхар баьб. Из хьоххам тIехьарча совхоза дилалача совхоза диккагIчарех бар.

Тхо юртагахьа дийрзача дIаьара йоагIий лини ейра сона бурувашка. Са хаттара жоп луш шофера аьлар из электросеть я аьнна. Цхьайолча кошарашка укх деношка лоттенний Ильича лампочкаш. Каста телефон кхоачаргьа цига.

Гаьна ара цхьа ши цIа хагIача изал эргалонаш аьнна хилча, центральни усальбе фух-хьогI?.

Юрта юкъе кхаьчача цу сахьате бIаог кхет совхоза контора хьалхашка дIаегIача сомий йоккхача беша йисте хьалъьча школа-интернатах. Цига хеша загIа жа Iуй бераш. Тонахьа гаьнаш а йолаш ийсача мугIарех цхьатарра керда дикача цIенной бIаьчча улицаш тIаетталу юрта хIара шера. Шин цу хьайтъа лаьрхIа цийтта цIа хьалдаьд соахка боахамо шийн чотах. Царна дукхагIчарна тIа телевизорашта лтIа. ХIана хьалху гIирсаш: кхыь корнусах йола больница. клуб, кхы а нах тубаха кхет цIа.

Иштта да укх деношкара Ленина орден лелаеча совхоза коллектива къахьегама а вахара а сурт. Автобусаца хьавоагIаш сона дагаьтта уйлаш укказа долаш дахи эргаш дар. Лоацца аьлча Бурунни аренашка къахьегамхой гоавача кулгаша дена совхоах беркат.

С. МАЙСИГОВ.

(Чаккхе. Доладалар 1-чу агlо тlа).

ЛЕНИНИЗМА сийлахь-доккха бакъдар

лачух, ше вlашагlъеллачух, ший бахьна — В. И. Ленина хила мегар йолаш ше хилар.

КПСС доррига истори айхха дуьйладелла да вай махка халкъий къовсамца, къахьегамца, кхелаццо а кхуьйлий халкъашта юкъахь коммунистически болампа а. Хlинц, ленински парти ния болча пачхьалкхехьа корте латтачех цуй кулгlаца советски халкъе коммунистически общество хьалъеш латтачех хана, кхыметтех коммунизма эттара дахьаргlа бола доазок лехьара моастагlий а бакъдаьа балац. КПСС — вай заман реальни бакъдар хьакхоллача доккха лакъа хкоьчашдаь йола, хlанзарча бlаьшерен сийлахь-йоккха политически организаци хилар. Хlаьта из реальни бакъдар да хьалъяль дьына социализм. Хlаьта цхьайни гера хьа а доаккхаш коммунисташ бокха торо хургья дьина хеташ кхоачашхургlоацашехьа доглоакхаш хlанз а тlехьа шоай сатедеш болча буржуазии идеологехи политически дьыша дьлда, уж хlинз дуккъаrlа кхетаде деваш бар, вай парти ший вахарен гlулакхийн маlан а хинна дlаеттача марксизмана - ленинизмана шекьаргйоацаш тешаме хилар.

Хlанзара буржуазии идеологаш, гуманизмахи дикаехи дииза доле вдамаш шийна тlехьадаха ниж болаш дола коммунисташа бухехцаш дерхlар — социальни ийсхо да хилари цунца юозаенна халкъе сагото хургйоацам дола верда дуне хьаадерга. — харцахьча оагlорахьера кхетаййта гlерт из дуне хьадара коммунисташа найна фиаш йола средствай, нийзаш делга мара дархlап цар уж. Бокъонца дешаш дола сурт харцахьа а доахаш, дерхlарий гуманизмана дас вlашаухьадьоттаю йолаш л дхаш мийна средствай антигуманизм. Хlаьта шоай ниа маккоачча мизьарйох из хьадагальша вlашаухьале. Цар цигча социализмах доахкаш доархl вай обществера хlанз а бокъонца цlенахь дlаладахенза дола цигрича замах юхелиса хlамаш. Цу тайпарча харцоний лаьчьаца коммунизма идеи утопи хилар, из кхоачашъюлурс ца хилар хьахьоакха гlерт буржуазии идеологаш.

Буржуазии идеологий цу тайпара мел йола «аргументаш» цинха хила йох дийнача бакъдолчох. коммунистически общества хьалхара фаза лоархlача, бокъонца йолаш йолча социализмах уж товсаеннача хана. Цу дагlа тlа мазалликге а вlалоах капиталистически строях йоахкаш дола, цего сага эксплуатаци яь, пхьа халкъаш вокх халкъаша деаллеш Iазапеш оттадар санна дола социальни ийсхо йоаца гlулакхаш. Общества берригача членашта социальни ийсхо, паргlато, демократи еннай, къаманитех народностахтех бокъонца пхьатарва ийсхо оттаьй. берригача хьахьегамхой торо пахадаш накхьергйола хьалеш вlаштlехьальхад. Хьалдахьк паха юкъе лела гlулакхаш верда доаш, вахарен уйлойи хьисап керда долаш, дегlа ухаш керда, коммунистически цинн-

хилари йолаш дола нарда дуне. Хlаьта эксплуататорашта беча цинах, контрреволюцена дукъаларга репрессех дьыца аьлча, уж хилар коммунисташа цlаккха хаиц, а дьлац, е уж цlаккха къайла а ккхьаиц. Уж исторически хилавза дархlоацаш дола, буржуазе къахьегамхошта дуьхьала лоладеча моастагlала гlулакхашта юхадуьхьал цац дуи йола гlулакхаш да. Кхоллар, вlашттlехьдаккхар, кхетам балар — уж а керда общество хьалъяра, из дlаоттадеш чоагlъдаларен процессе шоай цхьа тlа-тlа чоагlагlа гучайоалаш йола кертера средствай.

Тlъоалнеrlа бlаьшере — ленинизма котъальнна бlаьшере. Ленински идей белгалданцаш хьайодзоенай вай кхоллам, йоалонди бlаьшере. Бокъонца уж котъаларча белгальнай дунен доархlашера еррига событеш а царех доархlамегlаьар — истора хlанзарча замалга юкъ йолаль, тахаварча вай вахара кертера лоатам а хинна хlаьтта Октябрьски революци. Дуькхача къам идеи системен къоншадо дерхlаш мара доацаш хинна социализм ленинизма байракха кlал дунеш тlа чlоагlа чlоагlъеннай керда, берригача халкъий хьашташа цалхара йола, берригача махка капитализма метте дlаоттадаш латта таламагlа йола социальни строй хиларех тхоа. Ленинизма идей низ болча ноахдействона хlал, йохаргйоацача цун теоретически дарда тlа хьахиннаб, вlаrlабенаб, дунен тlа эттара ишатальнегlа бола низ а хинна хlаьттиб дукъен халкъашта юкъара коммунистически болам.

Дола хlама чудоладен, бутта областъ санна, цитта синхетама область а, Iалам, общественно - политически отношенеш, уйланее формаш чулоацаш йола знаней ийсъенна цхьа система я марксизм-ленинизм. Дунен тlа хинна а дц, я а цо марксизмана - ленинизмана духьалоттадургйолаш, цуни къуесалургйолаш йола мировоззрение, идеологи. Хьалхагlа санна, хlанз а моадие профессена меттел марксизм-ленинизм «харцъеадга» херка а цучаве «дlаларгlа» лхаш цхьа санна куьйхаза хьалхадахьа а бола буржуазни идеологаш доштадеча. Хьахьокха бахьан доацача харцъадари нигилизмали хlаха бахабаш. Церна мега а хаи, е мегаре а дах дахар цу чlоагlъенна, истора чуь бакъъьна йола цхьаккха а позитивни идеи марксизмана - ленинизмана духьала а дьккха хьоттва. Бокъонца юкъагlйисай социал - демократизма политически идеологи а бохълой класса тешаме а ше хьаш шерра хьакхейнадьоаш дуьккхача нуташ шерашка практически ихьаниц а кlаманиа бакъ ца деша цуи хьапташ хьаллоаш яхинга воагтбоацаши

хилар хьо а хьоахаш. Тайп-тайпарча шинхалца дукъхаза а Iалзаш кертте цlетаб социал - демократи шоаш къьаста болоиш а коалицента юкъе болаш а. Цхьабаьгъа, цар вlашагlйийхка правительствай массаьарча буржуазии правительствай доадонеж дlатlеххбоалаш хинналш цlаккха а. Обществе лерlаахара кахьтъий хьакъехьа, пролетарски революцие, болхлой класса диктатура, социализм хьальара хьакъехьа. Советски Iалдал доадалургйолаш хилара хьакъехьа лениниизманех социал-демократизманех юкъе лаьта къовсам истоpe хьоастабаьб ленинизмана кийланаш болча оаrlорахьа, из эттара шиьcarlа, марксизм хlахо хкхулани-доrlоакхушаниц боле хьехаш хиларах тхоа.

Марксизма - ленинизм низ — цун сийлахь - доккхача бакъдолчох лаьт, хlаьта из бакъдаь общество лерlаахара берригача леламо. марксистски - ленински хьехама принцыпаш. идеи шийна чулоацаш бола советски строя яхаши дерригlулен-исторически толамаш доахаш дахьккlача шоштехье итт шере. Марксизмана - ленинизмана чукъа йоалаrlа, ийсаrlа хьахьаккхай хlанзарча заман общественно - исторически процесса кертера тенденцеш, чухьара закономерносташ, дlахьалхахкуьйла низам. Вахарца шийна юкъарчча доацаш бувзам а болаш деrlаух марксистско - ленински хьехам, цига бахьну из ше ийса хилар.

Маркса — Энгельса — Ленина хьехама белгалйоалача доахlамеrlарча балахаленек маl — из шийхаше, творчески, кхоллам хилара меIаш. Цу хьехама революционни, юхгаленаш дра маlан хьахьт хьахьекхаз К. Маркса доашача формулаца: «Философаша тайп-тайпара довзийтаз дуне, цхьабаьгъа, гlулакх сенах дахь аьнча, из хувцадах латта» (К. Маркс Ф. Энгельс, Соч., т. 3, оагl. 4). Хlаьта дуне хувцалургlаш марксистско - ленински теоре дарза тlа, коммунистически авангардагlа хьалхе а йолаш болча къахьегамхошта мара. Бокъонца из теша а деш из хьахьокх советски халкъа ах бlаь шера опыто.

Октябрьски революци котъальначул тlехьагlа, Советски Iальала агlанара а царех кертевлар — социализма гlоре практически хьалйелга а белгалдеш ше волаш. В. И. Ленина яхар: «Из гlоре хьалбеш хlаьаха веза» (Соч., бииза гуллам. т. 36, оагl. 160).

Партеца, берригача советски халкъа кертера гlулакх а хинна хlаьттар из. Гlовсаш хьалдар, хlамаш кхоллар — советски халкъа гlуллакхашкара эттара къаьгагlа йола белгало. Бlаьшерашка моте тlехьабисхилар дlа а доаккхаш, советски халкъо Iалманан техникахана каргlахьадача толамаrlаъярий, производство вlашттlехьдаккхара керлагlча метогий дерда тlа хьацай низ бола дукхача доакъоех латта социалистически экономика. Цо социалистически пачхьалкхе чlоагl а ец, цун хина хьалъ доаш йола демократиягlа а ккхувлаш, наха юкъе хьалхагlа цхьаннахьа а бlаьга цa хайнача тайпара йола гlулакхаш оттадьх царна юкъерча социальни ийсхон, паргlатоагlаза, вlашш дача ловкъестала ларда тlа. Бокъа бола бибь миллионаш болча наха цхьаькхе кхетам душ а социалистически саккхетама уйланаш кхетам душ а, хьалий керда, социалистически культура.

Марксизм - ленинизм, цоацагlа хьехам а санна, эттара хьахта цхьай система я. Цхьабаьгъа, цхьа меп дийна дле а, из дламлена вlеци дагlа лоарххlаш болаш я, нагахьа санна кхоачакье йиш йоалаш хуле. Идеш моа из ле низ болаш ац. «Идеш чакхьадера, — яхь К. Марксас Ф. Энгельсас, — практически низ юкъебоаккхаргйолаш бола нах эшо» (К. Маркс Ф. Энгельс. Соч., т. 2, оагl. 132). Хlаьта нах идеш чакхъяха болаш нар шоай совлангара хьалттаяш хьаллоацаш хилар ма шоаш бlаргагуш хилча мара. Дукхьа миттара къахьегамхой хьоатохь хьаллоацаш я марксизма - ленинизма идеи. Советски халкъа ленински парте кулгlаца коммунизм бахьан долаш доаттабу къовсам — из да марксизм-ленинизм чакхйоалаш хилар, практически из кхоачашъеш хилар. Советски наха гlулакхашца бакъхаьь хьахьекхад социалистически революци, пролетариата диктатура хилазза йуг из хиларех, эксплуататорски классаш эксплуатаци дlалакхарах, социалистически экономикех культурен хьалрах. Халкъашта юкъера къаний моастагlа дlаланхарах. бокъонца берригача халкъа юкъера демократи дегlаярах дола марксизма - ленинизма доархlамеrlара исттицаш.

Хlанз марксизмо - ленинизмо бакълые хьахьекхад дола кхетаде хьалра исторически даьхкlа хlанз шийна хьалтаьма даттаж дола советски халкъ коммунистически общество хьалъеш доала. Коммунизм хьалъечара кертехлар — цун материально-технически бале хьалъ. халкъа боахам дегlабоалабар, ерригача общественни производства эффективность лакхар. цу берригача доакъой дикала хьоакханаш тоалар. Экономика дегlайоалалара эттара хьалхарча аргlанара доархlам бу Коммунистически парте. Хlана аьлча юкъарчал доацаш цуьнах тайпа из наьла вахара, материальни культурни бохам лакхбенто. Дlахо йоача «хlаранегара — цьааргла хьежже, хlаранена — эшачга хьежжа» яхача коммунистически принципага доладьа, городаш юкъера, хьакъхьалнек физически хьерача къьана юкъера доакхой бокъонаш дlадоргlола из гергахкоачаяра эша хьалнаш хьаленча. Цу оагlорахьа бокъихгаш бола керда тlа хурьба хьалхарча шин шера юкъ хьа дlайолаль йола пятилетка закхолнеш кхоачашъярах.

Хъзамет хьахlа — халмача боахам дегlабоалабе, цун хьалхара воаккъоашдоагlача тайпара нийсле, мехка хьашташа хьакеrlача тайпара хьеш душ йола прогрессивни техникаш оттаде, цацадеш къахьегама опсаре лакхьелга Iаламе дахьхlа а хlанз чакхйоаккхаш йола экономически реформа. Реформо керхан тlа берадьу социализма соаденех экономически законех. Iалма эаиесте Советски мехко Iоальча бlаьтийча опытани ийсагlен бахмагlен лайза еьара. Из юкъейоаладьь экономически рычагех шерагlа пайда эца, хьаоаш уьттаеьта тоале, централизованни кулгалдеча промышленни предприятийе, совхозий, колхозий коллективни инициативана цхьана таре, материальни пайдалий стимулаш пайданегlа болча тайпара общественни производствеца вахьахахьа дьохlа. Іlа-Іlа дукхаrlа предприятеш чулоацаш йола экономически реформа халкъа боахама юкъехахьа йоалеча хана лени дlадахача шиъ советча шера ший дикагlа йола результаташ еннай из. Халкъа боахама кертера доакъеш эффективнегlа болх бе дьылад. 1967 шера сонагlа дьыха промышленни продукци 10 процент хилар планагlа доархlача 7,3 процента меттел. Йурта боахама назови продукци, мехкахьабелча айоналшка хаоттама хьалаш дьттув боацаш хинналоалашехьа а, хьуикъан лакха хиннача 1966 шера производства боарамал тlех а дьына, юкъера лахьрхlача 1961 — 1965 шерашкарчул 17 процент дукхаrlа хилар.

Коммунизм — классаш йоаца общество. Из безгайоал дика вlаштlехьальнен ийсъеннин хиларца, самоуправлени дика дегlаена хиларца. Цига хьахулийт саг масса оагlорахьара дегlабоалалдараш эрганоашкхаш тоамара эша хьалаш, хlаьта уккхазара хlаране порrlато массанена а паргlато йола хьал да.

В. И. Ленин из сийлахь-боккха хьехам — ленински хьехалар. Коммунистически партеш Советски пачхьалкхенна хара селар, тlех хьалкъалера уйлаше, шийн тlех кхы цхьалхьа хинна бола революционер-организатор. Адамашта деча гlулакхашта дерrига а хlадаенна, из хьакъача тайпара, капитализмо тlаккхоачальча бух боалача евготовлашара сийрдача кхоаненга нугача чlоагlачен ийсачен наьхьа тlа оттара кхьахьегамхошта поккъостал дара тlахорхадль хинна цуп вахар — коммунисте, марксиста - ленинца, хlара советски сага, къахьегамхошта. халкъана цхьана баха йолаш хьлаш баршина болча хьлаха.

Шай берригача гlулакхашна йодагlа хьаоагlаш коллективизм, маратайпана пачхьалкхени строительствен кулгалдечеи коллективность ленина чlоагlа ша а дег тайна а хинна В. И. Ленин. Коллективизм, принципаш хилавах тхоа, общественни сага санна шийна тlера, истории чукьарча, из хьакхоллааш шоаш хилараш тарра наьха доархlамгара, дукха миллионаш бола нах общественни пачхьалкхени гlулакхашта хоалаза хьинарена бала юкъеоаш йолча советски строя демократизмагlа, коммунизма маlангара шийгара хьайоагlаш я. Коммунистическа — йолча юкъара, коллективна.

Сорахшикашкара, партега гlоллащча доттаrlашкара, революционни къоаканхашкара, берригача къахьегамхошкара ший гlулакхаш ноккъестакха йолча принципагlа вlашттlехьакхад В. И. Ленина. Уж дlа цхьаьнча йоакхаз йолаш, цlена, иэьтаорача бокъонегlа дола, дерхlар цаl долаш юкъара цхьа гlулакх пхьана кхоачашдеш болча наза юкъера принципиальни гlулакхаш. Вай парти вlашагlъхеташ маргlа из хиннача хана. В. И. Ленина белгалдаьхкар цун членашта юкъера гlулакхаш бокъонца новкъосташа хилаза а царна юкъе биаза тешаш хилаза а баре из хилар. революцияоерашта юкъерча гlулакхашка новкъосташа хиларен вlашш хьалаленен дехар доллача хlамал дезаrlа хилар. из революцие юкъерча гlулакха хьалхашкарча лехаргара хьаоагlаш а пухуьа принципиальни дарда йолаш а хилар. Сага новкъостанга гlулакхаш леладе — из цунца ленински гlулакх хилар да.

Коллективизм йолаш новкъостамеш хилар, ленински хьисапе кхетадеш хинча советски строя, цар общественни доархlамегlара принципаш а хинна хlаьттиж, хlаьта уж масса оагlорахьара дегlакхуиландеш эргаш йолаш толлинен ирrьйх, хlана аьлча уж принципаш шоай маlанга дилла ча коммунистически я.

1918 шера мехкъе мехкарча а хьакахьча дунен тlарча а классоши иийжай соотношене анализ ше еш, В. И. Ленина аьлар: «Цхьаниц найша хьалхара бт бола» (Соч., бииза гуллам, т. 36, оагl. 121). Хlанз, ах бlаь шу дlадаьнначул тlехьагlа, бlаргаго йиш я цхьаниц ц а цхьа а синхагlа, кхы а хьинаргlа коммунизмана болх беш хилар. Дунен капитализмо пешаш тlа гlоаллакхунна цхьа аьле дlадахь за цуп та кхоачашъярах из хlаьака хиланза ирrца хиларахи доаз берса домаш. Тlаrlа бlабеннаrlа гlа боахамш чlоагlагlа дlахьаллахашкахьа ухаш хьалоагlа керда, айлум латта коммунистически дуне.

«Агитатор» № 7, 1968 шу.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ТЕРРИТОРЕ ТIА ГАЗАМЕХКДАЬТТА КIЕЖАХ ЛЬИНА ЦIИ ЙОАЕЧА ХАНА НЪАЬСТТА БЕЛГАЛБАЬННАЧА НАХА «ЗА ОТВАГУ НА ПОЖАРЕ» ЯХА МЕДАЛЬ ЯЛАРАХ ЙОЛА

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума указ

Газамехкдаьтта кlежах лыина цlи йоаеча, нахи социалистически доалахьен цlера кlалхарбоахача хана доккха майрали гойтарах СССР Лаккхехьарча Совета Президиума цlерагlа

«За отвагу на пожаре» яха медаль йойла:

1. Чурча служба сержанта Акунов Владимир Федоровича — Азербайджански ССР общественни порядок лораяра министерства пожарни охрана управление технически Iалашон 9-ча тlема хьисаперча пожарни дакъа воккхагlволча шофера.

2. Мугlаьрча Алекперов Сардар Салим-оглиена — Азербайджански ССР общественни порядок лораяра министерства 17-ча ше къаьстта тlема хьисаперча пожарни дакъа пожарнена.

3. Мугlаьрча Батаев Махьмий Мухьаlена — Нохч-Гlалгlай АССР общественни порядок лораяра министерства 2-ча ше къаьстта тlема хьисаперча пожарни дакъа пожарнена.

4. Технически служба капитана Задоев Леонид Андреевича — Нохч-Гlалгlай общественни порядок лораяра министерства 5-ча ше къаьстта тlема хьисаперча пожарни дакъа начальника.

5. Задов Александр Григорьевича — СССР мехкдаьтта доахача промышленноста Министерства къулбаьмалхбузен районашка мехкдаьтта дlахара кертерча управление начальника.

6. Мугlаьрча Мартазов Энвер Нурмухамедовича — Азербайджански ССР общественни порядок лораяра министерства тlема хьисаперча пожарни охрана форда отряда 22-ча тlема хьисаперча пожарни дакъа пожарника.

7. Чурча служба техник-лейтенанта Малеваков Михаил Григорьевича — Нохч-Гlалгlай АССР общественни порядок лораяра министерства 6-ча тlема хьисаперча пожарни дакъа карaула начальника.

8. Носков Антон Николаевича — Нохч-Гlалгlай АССР общественни порядок лораяра министерства пожарни охрана управление 17-ча профессиональни пожарни дакъа пожарнена.

9. Мобилов Иван Тимофеевича — «Грознефть» объединене «Грознефтеразведка» треста вышко-монтажни контора вышко-монтажни цеха воккхагlволча прораба.

10. Чурча служба сержанта Мальсагов Тlалаl Айшаlена — Нохч-Гlалгlай АССР общественни порядок лораяра министерства 12-ча тlема хьисаперча пожарни дакъа пожарнена.

11. Чурча служба воккхагlволча лейтенанта Манучаров Гарник Мартиросовича — Азербайджански ССР общественни порядок лораяра министерства форда отряда 25-ча тlема хьисаперча пожарни дакъа профилактика воккхагlволча инструктора.

12. Чурча служба сержанта Мальсагов Мусийка — Нохч-Гlалгlай АССР общественни порядок лораяра министерства 10-ча тlема хьисаперча пожарни дакъа отделене командира.

13. Технически служба капитана Мосняпкин Александр Ивановича — Нохч-Гlалгlай АССР общественни порядок лораяра министерства 2-ча ше къаьстта тlема хьисаперча пожарни дакъа начальника заместителя.

14. Орудинов Сабит Астаевича — СССР мехкдаьтта доахача промышленноста министра хьалхарча заместителя.

15. Чурча служба сержанта Погожев Имрана — Нохч-Гlалгlай АССР общественни порядок лораяра министерства 7-ча тlема хьисаперча пожарни дакъа отделене командира.

16. Чурча служба воккхагlволча техник-лейтенанта Петров Алам Андреевича — Нохч-Гlалгlай АССР общественни порядок лораяра министерства 13-ча тlема хьисаперча дакъа начальника заместителя.

17. Чурча служба зlамагlволча лейтенанта Погорелов Виктор Анатольевича — Нохч-Гlалгlай АССР общественни порядок лораяра министерства 12-ча тlема хьисаперча пожарни дакъа карaула начальника.

18. Чурча служба воккхагlволча техник-лейтенанта Пономарев Иван Яковлевича — Нохч-Гlалгlай общественни порядок лораяра министерства пожарни охрана управление воккхагlволча инспектора.

19. Чурча служба зlамагlволча сержанта Раджабов Сулейман Алыча-за-оглиена — Азербайджански ССР общественни порядок лораяра министерства тlема хьисаперча пожарни охрана форда отряда 22-ча тlема хьисаперча дакъа къаьстта поста воккхагlволча пожарнена.

20. Чурча служба воккхагlволча техник-лейтенанта Сенченко Василий Петровича — Нохч-Гlалгlай общественни порядок лораяра министерства 10-ча тlема хьисаперча пожарни дакъа начальника заместителя.

21. Сырымов Иван Константиновича — «Грознефть» объединене «Ставрогрознефть» мехкдаьтта промыслови управлене транспортни контора прав-ла - экскаватора машиниста.

22. Семов Виталий Петровича — Азербайджански ССР общественни порядок лораяра министерства пожарни охрана управление начальника заместителя.

23. Уштин Николай Васильевича — Нохч-Гlалгlай АССР общественни порядок лораяра министерства 17-ча профессиональни пожарни дакъа отделене командира.

24. Чурча служба сержанта Федоров Гаврил Федоровича — Азербайджански ССР общественни порядок лораяра министерства 16-ча тlема хьисаперча пожарни дакъа отделене командира.

25. Чурча служба зlамагlволча сержанта Ханиев Валаудина Iалаудина — Нохч-Гlалгlай АССР общественни порядок лораяра министерства 9-ча тlема хьисаперча пожарни дакъа отделене командира.

26. Яковлев Владимир Ильича — «Грознефть» объединене «Грознефтеразведка» треста, Эльдаровера нефтеразведка скважинай тlерча оборудованеца хьажача воккхагlволча инженера.

27. Чурча служба сержанта Петрунов Иван Васильевича — Нохч-Гlалгlай АССР общественни порядок лораяра министерства 6-ча тlема хьисаперча пожарни дакъа отделене командира.

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель М. ЯСНОВ.

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1968 шера 17 апрель.

УКХАЗА ХИННАВ ИЛЬИЧ

Хьамсарча Ленина сурт тlехдоаллача мемориальни доскашца белгалъдьккхача Москварчех Подмосковьерчех ерригача моттигашка гlолла экскурсеш е йттача, бlаьха ниъ хургбар цу нах. Доваш да Ильича гlуллакхашца дуваденна хиниа 150 гаргга цlа, фабрика, завод, дешара заведени, юрт. Цхьайола моттигаш ленински къамаьл дийна, цlаккха а дергхоаца ший бlаьхаш цо хьакхелла я, вокхаахьа — из полицех кьулалора, цо делегаташ большевикаш тlайй бора.

Итташ, бlаьш эзараш экскурсанташ тlаувз цу моттигаша. Уж моттигаш йовзаро новкъостал цу бахьча — тlех кьыкъалерча уйлахочуни къоасамхочуни образ вlоаргагlа кхетве.

1893—1894 шш. Петербургеда Москве а вена, наза хьалхашца эттара хьалха либеральни народничества, идеологех цхьаннена а марксизма доргагlа волча моастагlчоа а В. П. Воронцовна духьала московски демократически интеллигенце собрание къамаьа лу В. И. Ленина.

Кхетаче х вьина бахьан а дахкха, къайлагlа гулъль из собрани Воздвиженка, 13 (хlанз Калинина Проспект) бахьача Залесскегlар цlагlа хилар 1894 шера 9 январе.

* * *

1918 шера 11 марта оршотди. Цу исторически дийнахьа сайрийна барх1 сахьат доаллаш къаьсттача поездаца Петроградера Москве ера В. И. Ленин корте а волаш йола РСФСР Халкъа Комиссарий Совет. Хьалха хинначa Николаевски (хlанз Ленинградски) вокзале Ленин халкъа комиссарашца безаме тlайийнар Московски Совета депутаташа. Владимир Ильича цу дийнахье а язйир «Известия» яхача газета тlа 12 марта кепатеха арайннa «Вай деной керттера декхар» яха статья.

Советски Iальдал дальнача хьалхарча шерий бирсача ленинка Владимир Ильич ца кхоачаш моттиг мича яр! Из бlаргаго йиш яр Симоновкан Замоскворечьи, Красни Пресне, Хамовникова заводашка, бахьча оаз екар Лефортове. Введенски халкъа цlагlа, Ходински майдан тlарча Шелкаргхой клубе, Сокольникашка. Чlоагlа уйла тlаоваш хинна В. И. Ленина даь къамаьлаш хlанз а тlехьа лагадоагlа Лихачева цlерагlча «Динамо» яхача, Владимир Ильича цlерагlча «Каучук» яхача заводий, «Трехгорная мануфактура» яхача комбината къахьерча болхлошта, просвещенен Iилмани болхлошта.

Горьке улица. Моссовета здани. Укхаза цкъа санна дуккхаза а къамаьлаш даьд Ильича. Мемориальни доска тlа В. И. Ленина барельефи укх тайпара дешаш: «1918 шера 3-ча ноябре балкона тlара, 1918 шера 24 ноябрарча австро-венгерски революцие сийна аьча демонстрацега юкъе дакъа лоацараша хьалхашка. «Цlеча эпсара дийнахьа» хиннача митинге, 1919 шера 19 январе Роза Люксембурги Карл Либкнехти боабарца дуваденна аьча протеста митинге, 1919 шера 16 октябре — фронте болхача Ярославски Владимирски губерниекарча болхлой-коммунистий отряда хьалхашка къамаьлаш даьд Владимир Ильич Ленина».

Ленина цlи лелаш Пачхьалкхен библиотека. Укхаза, цхьан хана цхьан зале киншашца болх беш ваьлла Владимир Ильич. Цу здане хьалхашкахьарча оаrlоца хьалтоха доаллаш гу вайна укх тайпара йоазув тlадала мемориальни доска: «1893 шера августе 1897 шера февралеж Румянцевски музея библиотеке киншкашца болх беш хиннав Владимир Ильич Ленин».

Ужжаго дола мемориальни доскаш бlаргаго йиш я шоайтъааза гаргга Ленина къамаьл даьча Союзий Цlеп здане оаrlоца, Владимир Ильича комсомола III-ча съезде ший гlорадьша къамаьл даьча Ленински комсомола цlерагlча театра здане оаrlоца, Владимир Ильича кхоаза къамаьл деш хиннача Бауманаски района пионерий Цlеп здане оаrlоца, кхычахьа.

Мехка вахаре иза Кремле болталора. Укхаза болх беш яр Советски правительство. Цу шерашка Кремле хулаш парте съездаш, партийни конференцеш, Коминтерна конгрессаш. Хlаьта цу еррига съездашка, конференцешка, конгрессашка къамаьлаш дора В. И. Ленина. Йоккхача Кремлевски двореца шишшта юкъе цхьа санна дуккхаза а хийла чlоагlа уйла тlаоваш йола В. И. Ленина къамаьлаш.

Кремлевски дворецa Андреевски зале хиннай Коминтерна II, III, IV-гlа конгрессаш. Царех хlарарр хиннача массехказа деш, къамаьлаш даьд Владимир Ильича. Къоабалдаь тlайнна дунен коммунистически болама баьча хиннав Ленин. Хlара цо деча къамаьло белгалбаьккхан хиннаб хlара этапера болхлой болама лоцам.

Цхьабаьгъа, Владимир Ильича Москверча вахарен гlулакхаш хьа къаьстта а айха мизаекхаш хинна Правительства Кремлевски здани. Совнаркома В. И. Ленина балха кабинет — керттера моттиг киншкашеш географически карташеш дlалоацаш хинна доккха зала, тlеххдаьккха хийдане зола иlа. Моллагlдар санна волча цун миськвени потолка тlа хlанз а дlа цу хана цо мел лелаль хlамаш.

Ях цу гаргга ха ваьккхай Владимир Ильича Кремле вахаш. цудукхьа Кремлерча хlара наькъа тlайлате, майдо, скверашка, бешашка лагавоахийт Ленин. Пачхьа-йоккхача тоаш Пачхьалкхегурган шхесlоала тlехбоалача шаьхьагlа ластаркаста саккъедаш дийнав Ленин, Кремла Троицки коачlарех аца а дуьлаш шийна машинаца е гlаш городе ихаж из.

Кремль дуьхьалаш хиннача Ленина чlоагlа йолхе яй из тоалара. Кремле цlенаш цхьаххан хиллийтара. Москве халкъа бамх-дикача болама — «коммунизма вlаргаш» аьна Ленина цlа тиллача субботникий юкъ йоалешача хана 1920 шера 1 мае Ерригроссийски субботникаш долаш, цига дакъа лоацаш, Кремла территоре тlа болх беш хилар Ленин. Хоьш маларра, кремлевски курсанташца цхьана сона бlаьтlий дlакхихьад Владимир Ильича, майла цlен а еш.

1923 шера октябре тlеххьара хилар Владимир Ильич Ленин Москве. Дерригаш а массехк сахьат мара даккхаза цо укхаза, ше ваьхача квартире вахар. Совнаркома заседанеш хулча зоне хlачуоттар, ший балха кабинете хилар, хlаьта Горкашка юха воагlача дакъа юртбоахама выставкага хьежар. Из событи хьагадаьца мемориальни доска оттадьа М. Горьке цlерагlча культурай салоIачен парке чуводача кертерча моттига хьалхашка. Цу тlа Ильича барельефа хlан даь йоазув да: «1923 шера 19 октябре укх територе тlа лаьттача юртбоахама выставке хиннав Владимир Ильич Ленин».

Укх бlаьстен хозача, апрельски деношка столица улицашка бlаргаго йиш я ленински моттигаш йовза болхача экскурсантех йиза йола автобусаш. Автобусашка ба хьыьний — болхлойи дахрхойи, Советски Эскара тlемахой а хиграш а, дешархойи студенташ. Царна юкъе бlаргаго йиш я доза дехьара хьыьний.

Г. ДЕМИН.

Мехка промышленносто 1968 шера I квартала Пачхьалкхен план кхоачашъяра итогаш яьй СССР центральни статистически управлене. Укх шера план хайал хьалха кхоачашъяра социалистически аха а йоарждаь, йоах СССР ЦСУ хоама тlа, промышленноста боллоша дикка тlеххкхоачашъяй пятилетка кхоалагlча шера хьалхарча квартала план. Дlадахача шера I кварталаца нийсъенча промышленни продукци хьаяр 9,3 процента дlасамидьйнал.

ШУ ТОЛАМЕ ДОЛАДАЬД

СССР промышленносто кхачьхала а йоалаш кхоачашъяьй 1968 шера хьалхарча квартала план

Промышленни доархlамегlча доакъошка продукци хьаяр дlасамидьйнай: электроэнергетика — 10 процент, газова промышленность — 6 процент, Iаьржен бесар доаце металлурги — 8 процент, химически мехкдаьтта-химически промышленность — 12 процент, машинаш яр металлообработкен — 12 процент, хьун, хьу чакхйоаха, целлюлозно-кьахьата промышленность — 5 процент, гlишлой материалий промышленность — 9 процент, айга промышленность — 8 процент, кхача промышленность — 9 процент, культурно-бытовой болахаш гlулакхашка укх товараш хьаяр 14 процент дlасамидьйнал.

Квартальни план кхоачашъяьй СССР гlишлой материалий промышленноста Министерствагарен СССР чьтъьарий бахама Министерствагарен дlайийкхача ерригача союзно-махкарча а союзно-республикански а промышленни министерствашца.

Ерригача союзни республикашка тlеххкхоачашъяьй квартальни план бlарча хьайиача а санна, цитта промышленни продукце доархlамегlара дукхагlа дола тайпаш хьадара хьакъехьа а.

Дlадахача шера хьалхарча кварталана нийсъяча дукхагlа хьаьй: электроэнергия — 12,8 миллиард киловатт-сахьата, мехкдаьтта — 7 миллион тонн гаргга, газ — 3,6 миллиард кубически метр, кlор — 2 миллион тонн гаргга, чоо — 1,5 миллион тонн, болат — 1,4 миллион тонн, кийча прокат — 11 миллион тонн, минеральни удобренеш — цхьа миллион тонн, автомобильни покрышкаш — 692 эзар, автомобилаш — 15,2 эзар, трактораш — 5,8 эзар.

Дегlаленай алюмини, цlаст, цинк, никель, кхьысала бесаш доаце металлаш, мехкдаьтта-химен мехкдаьтта чакхдахарен продукташ, промышленни продукце дукаха а кхы тайпаш хьаяр.

Халкъа потребление товараш хьадар дlасамидьйнай: чиеш а тайпара ткаш доаце дlадаш — 87 миллион квадратни метр, чулуххе а тlадухха а трикотажни барзкъаш — 14 миллион, тайгъ хlамаш — 361 миллион сом, телета кога гlирс — 9,6 миллион пар, дулх — 68 эзар тонн, сенарий даьтта — 68 эзар тонн, консерваш — 160 миллион банкаш, радиоприемникаш радиолаш — 48 эзар, телевизораш — 100 эзар гаргга, холодильникаш — 133 эзар, хlамаш итта машинаш — 114 эзар, мебель — 50 миллион сома гаргга.

Промышленностера къахьегама опсарле дlадахача шера I кварталаца нийсъйча 6,1 процент лакхъеннай. Промышленни продукцеца дlаладар лохденнад.

Промышленноста найза 1968 шера I квартале дlадахача шера цу юкъагlарчул 20 процент бенна ца Iеш заккбеннаб вlаший тарлалийташ доллача наьтех доархlаш.

Деррига кертерча дьохланий хьакъехьа план бlарча хьайннача керточа а йоалаш кхоачашъяьйолашехьа а дуккхача предприятеша кхоачашъяьй продукци хьарен цунна реализаци ярен хьакъехьара а вуьтъаш Iоалара хьакъехьара а задамеш. Кlезиг-дукха кхоачаш ца ели бисай кийча прокат, цхьайола мехкдаьтта продукташ, Iаьара турбинаш, металлургически оборудовани, кузнечно-прессови машинаш, мехкдаьтта аппаратура, хьу, цемент, кирпич, холодильникаш, продукце цхьаьола кхы тайпаш хьадара квартальни план.

* * *

Хьалхара квартал чакхйоалаш планированеи экономически стимулированеи кердача системага яьккхай ерригача промышленни продукцех ах гаргга хьаеш йола 10 эзар гаргга промышленни предприяти. Кердача системагlа болх беш я прибораш ярa, автоматизаци средствай управлене системай, химически мехкдаьтта машинаш ярен, электротехнически промышленноста: ова-йоккха, энергетически, транспортни машинаш яра министерствай еррига предприятеш, хlаьта цитта бесаш волча металлурге, юртбоахама машинаш яра, хlамаш тегара, кlалай, аппий-мошкой, дьрей, трикотажни, телета-кога гlирса, шекара, наьхха дзараш дара промышленноста дукха доакъош а.

Кердача хьалагlа болх беш хиннача предприятеша тlеххкхоачашъяьй лакхъь йола продукцена реализаци ярен пайдайи хьакъехьара I квартала планаш.

(ТАСС).

СОВЕТСКО-ПОЛЬСКИ ДОГОВОРА 23 ШУ ДИЗАД

ДОТТАГIЧУН ГIО ХОЛУШ ДА ТХОНА

21 апрель Советски Союзан Польсни Халкъа Республикаман юкъа вежарий гIуллакхаш леладаран сийлахьча летописа юкъера беллгала ди да. 23 шу хьалха цу дийнахьа шинна а пачхьалкхана кугташ йадьна доттагIалах, вIаший накъостал дарах, тIом йистебьиначул тIехьагIа цхьана гIуллакхаш леладарах долча Договоре. Цу исторически документа дIахоьадар да 20 шу хьа а йиллина 1965 шера 8 апреле дань доттагIалах, цхьана гIуллакхаш леладарах, вIаший накъостал дарах дела Договор.

тайпарча маршрутегIа лийнар 355 эзар польски республика граждании. Цу юкъагIа 200 эзар Советски турист а хиннал Польше.

ЗРИТЕЛАШТА ДУКХАДЕЗАДЕННА ФИЛЬМАШ

22 миллион польски зритель хьежан «Советски кинематографе шовзткъеи итт шу» ахача йоккхача фестивала программеца юкъедаккхинчу кинофильмашка. Iалашвате чIогIа камевхала а шолаш дIахьийккар «ТIеми нашари» ахь кинофильм. Цуага хьийжар 3,5 миллион зрителаш. Кино дукхадезаш болча полакашта юкъе нIи хеза хилар шитта «Чапаев», «Салтечох йола баллада», «Цхьан шера нис ди», «Iаьна дог» аха фильмаш а.

ТIЕМА ГIУЛАКХИЙ ТУРПАЛАЛАХ

«Братство по оружию» — ша нIи йолаш хурхе советски польски кинематографистий керда документальни фильм. Польски БIун 25-гIа шу дизаре хетаеш я из. Польски БIун юххьанцара довкъош вIашагIдехкадар советски територе тIа. Ока йахача хи берда йисте, хIьата дуккхьашха 1943 шера 12 октябре Белоруссерчу Ленино ахача юрта юххе тIом бе дола а денная уж. Фильма зрителашка дIадовзийтарга фронтерча вахара хьал, Советски Союзен Польшан къонгий тIемашкара турпалал.

«Старт» аха польски творчески объединении «Мосфильм» яла студии кастта йепалургья Ю. Собесаксен Р. Егоровен сценарегIа вьйана оча фильма сурташ даха. ХурiIолча кинокартина турпалаш—дунен шеллачIча тIема шеращка фашистски захватчикашта дуьхьала оагIув оагIоца а болаш цхьана тIемаш дань советски польски партизанаш.

«Ленфильм» ахача студеца цхьана польски кинематографисташ, Петельских Эваси Ежен кулгал а деш, «Дьясса бIаргаш» ахача фильма тIа болх бе болалургба. Цу кинокартина сюжета хадде льйцад Гитлер Малхболе хинначо штаб-квартирос вахарах дола Ежи Путрамента документальни дуьцар. Цу картинах хургда фашистски варварий зуламаш бехке ду кхы цхьаьнка а тIулах.

ПОЗЗЕ ИНЬ МИЛЛИОН КЪОНА ДОТТАГIИЙ

Укх шера гуракье эрсийн советски драматурге фестиваль хургья ПНР-е, хIьата Советски Союзе польски пьесай фестиваль а хургья.

«СССР доттагIий» ахача школьни кружокаша чакхйоьлах художественни деша республикански конкурс. Цунна юкъе дакъа лоац 4 миллион беро. Конкурса кхоачашде даьрхIа керттерзар — вай хьлкъий талхаргдоацча доттагIала, цхьана гIулакхаш леладара, тIема гIулакхий вошала хеталь польски, эрсий, советски пером наха юкъе дIайовзийтар.

МИЛЛИОН ТИРАЖ А ЙОЛАШ

ДIадахача шера Польше дехкад эрсий а Советски Союза кхыча хьалкъий а меттала поляки меттала дахьа 6 миллион совгIа книжкаш. Польски дешарашта дIалйэай художественни. Iилман, технически литература 190 произведени. Республика газетки киоскашка лохкаш 1340 хинна ца Iеш шIераш йола советски газеташи журналашш да. Цар цкъара йола тираж миллион экземпляр хинна Iац.

(АПН-интерпресс).

Варшава, апрель.

ЧIОАГIЛУШ ДОАГIА ИНДУСТРЕ ТИЪАМАШ

Интернациональни декхар тешшаме кхоачашду Польшан Советий Мехкех къахьегамхой бIубенна дIахьалхабелх политически, экономически, культурни бувзамаш массе а оагIонашкахьара дегIакхувлара польша, вIаший ду гIо даим хо а луш.

Халкъа Iаьдал долча шерашка Советски Союзагара Польшага кхачай—торговле хьакъехьарча контракташка хьежжа—90 хинна па Iеча йоккхийча промышленни предприятешта йола комплектни оборудовани, 200 фабриканеи заводаи йола тайп-тайпара машинаши установкаши. Цунах хул халкъа Польше болх бе йолаепнача ерригача дердача промышленни объектех пхелагIа дакъа.

Польски Халкъа Республика вIор, металлургически кокс, цинк, сода, тайп-тайпара йола химикаташ, фармацевтически препараташ, кхы продукци лоаттаю Советски Союза. Польша йохкаш СССР-е ухийтарех 50 процент гаргга я машинаши станокаши, цар даькъе промышленни объекташта—шекар доаккхача, хьу чакхйовхача, химически, йий доахача, кхыча заводашта йола комплектни оборудовани а йолаш.

Советски Союзе Польшана лоаттаду цун индустрена хилава мргIоанча бедала а кхыча товарий а 35 процент — аьшка руда, мехкдаьтта, мехкдаьтта продукташ, Iалама газ, кхалийн тухаш, металлургически изделеш, апатиташ, хьерх хьекха материалаш, тха, боамби, асбест, кхыдараш.

ТЕШАМЕРА ТОРГОВЛЕ ПАРТНЕРАШ

Польша лохкаш СССР-е ухийтача товарех лоархIамера моттиг дIалоац хIанзарча хапарча форда кемаша. Халкъа Iаьдал долча шерашка Гданьскерча, Гдынорча, Щецинерча верфашка 375 кема даьд Советски Союзе. ХIанзарча пятилетка (1965—1970 шш.) шерашка советски заказегIа даь 275 кема кхы а хи тIа доаккхаргдолаш да.

Арахьарча торговле оборотах кхоалагIа дакъа хинна да Iеш дар кхоач Советски Союзага — Польша йоккхача торговле партнерага. СССР арахьарча торговле оборотах 10 процент кхоач Польша даькъа. Шерагара шерага дегIаух вIаший дIа-хьа товараш лоаттадар. Нагахьа сайна 1946 шера цу товарий мьахах 0,6 миллиард злотых хинналале, дIадахача шера 7.3 миллиард злотыхал тIех хилар цунах.

ТУРИСТСКИ МАРШРУТЕГIА

Советски Союзе кхача доазол дехьарча туристий дукхалга дилача хьалхара моттиг дIалоац полякаша. ДIадахача шера Советий Мехка тайп-

Халкъа Польше йоккхагIа йолча В. И. Ленина цIерагIча верфе стапелеш тIара хи тIа даьккхад 500-гIа дола кема. Из хилар Советски Союза заказагIа даь «Григорий Полуянов» яха траулер.

СУРТА ТIА: «Григорий Полуянов» Гданьски кемай верфе хи тIа даккхалахьа.

ЦАВ—ТАСС-а сурт.

ХЬО ВУЗЕ ДЕША ВОДЕ

Укх шера магагIча верадагIа дIаййбаргба вузашка? — ТАСС-а корреспондента М. Казакове цу тайпара хаттар даьдар СССР лакхарчеи юкъарча специальни образовани Министрага В. П. Елютинга.

ДIадахача шерий практико, аьлар министра, хьахьехьад конкурсагIа хержаш кьестабара оттаьгча порядке эггара дикагIа кийчбенна, кагирхой вузашка дIайбара декхар керттерча дакъе кхоачащдеш хилар. Цудухьа укх шера а хIа на йоаккхаш йитай из. Профессиональни ориентаци дикагIа хилийтар духьа укх специальностегIа деша болхарашка биологе хьакъехьа экзамен хоаттилга юкъедоладу: биологе, юрта боахама, унахцIено лорарра, хIьата шитта шоай профиль педагогика, психологи, дефектологи хоожарашка а хеттаргья биологе хьакъехьара экзамен.

Технически, физически, инженерно-экономически специальностегIа деша болхарашка экзамен хеттара профилирующий дисциплинаш я математика (йоазанца а устни а), физика (йоазанца а устни а). Химе хьакъехьара экзамен хеттилга химе профилирующий йолча специальностанта шара хурга.

Географически экономически специальностегIа деша болхарашка кхы тIа а СССР историе хьакъехьара экзамен хеттилга юкъедихьад. Хургболча историкашкеи философашкеи, хIьата шитта шоай специальноста архивоведени, прававедени, библиотековедени, библиографи хержарашка кхы тIа доазол дехьарча цхьан метта хьакъехьара экзамен хеттилга юкъедихьад. Цхьабакъда, деша болхараш доазол дехьарча метта хьакъехьара экзамен ала ца езаш мукьаба вейта йиш я, нагахьа санна цар юкъерча дешара заведене из Iомабаьбене а йиза йоакха юкъерча дешара школа объеме Iомабаьбале.

Вузе деша бахара магагIаш дале а деша хьаттаюш хургдолий хьаьгI производственни опыт болча нагахьашта?

Хургда. Уж хургда цшн шерал кIезигагIа а йолаш практически балха опыт йолаш барашта. Производственникашта юкъера конкурс, дешархоашта юкъерча конкурсаца а йолаш, ца кхьастта хургья.

Колхозаши, совхозаши, кхыча юртбоахама предприятешта юртбоахама вузашкарча дийнахьарча отделенешка деша хьохабьчча абитуриентий цхьан шерал кIезигагIа йоаккхаш балха стаж хила еш. Даим шутий моттигашка бахаш а болаш, юртбоахама, биологически, педагогически, хьуна боахама, экономически (юрта боахама хьакъехьарча), медицински, библиотечни, культурно-серданой балха, юртбоахама гIишлошъяра специальностегIа, хIьата шитта кооперативни институташка деша болхараш хьалхарча юргIахьа дIайиймерга.

Къаьстта ала дезаш да хьакха зучашка деша а бахьгIа. Советски Эскаре гIуллакх де тIахьехарца кувзадена дешар юкъахIдита хинначул, укх шера эскаре гIуллакх дань боалача кагнехоех лаьпа. Уж кагий нах, хьалхе а санна, дIайийбергба шоаш тIема гIуллакх де тIехьехача хана деша баьгтIача курсе, цу хана дешаш хиннар дешар а долаш. БIарчча дешара шу ца доадайтар духьа, царна нуъкъа ду, цхьаккхе а тайпа испытанеш а йоацаш, ерригача хьалхарча семестрагIа институташка деша аха. Из цхьоалагIча курсе деша баьгIарий хьакъехьа а да.

Ийнальа дешара конкурсагIа чакх ца баьнарий хьакъехьардар аьлча, вуший дIайийбара комиссента бовзо еншй уж заочни сайпийнен дешара конкурса юкъебетгара дош къоастаде.

(ТАСС).

СУМГАИТ. Укх шера аьнн 1970-ча шера 7-ча ноябре кхоачашъяра Москверчеи Ленинградерчеи хьалха латтача предприятей патриотически почин дог рабга хинна хьаллаьвпай В. И. Ленина цIерагIча Азербайджански трубопрокатни завода коллективо. Ше арахеца продукци — бурильни турбаш — заводо дIаккхухьийт вай мехкарча мехкдаьтта предприятешка, уж дIаухьийт доазол арахьарча 25 мехка.

1967-ча шера оркаверчуух 40 процент дукхагIа турбаш арахеца, шера планал совгIа бIаьш эзараш сомий мьаьла продукцейа йолаш е дехкараш тIакъйцах завода коллективо.

Сурта тIа: завода цхьан цехера сварочни балхаш.

Ю. Рахлеа сурт.

ТАСС фотохроника.

ДегIакхувла юртара спорт

Къахьегамхой физически кхетбарн цар унахцIено чIоагIъярн лоаккхача маIане а лерхIаш, вай мехка къаьстта а чIоагIа тергам тIаухийт юртара спорт дегIакхувлара.

Парте Нохч-ГIалгIай обкома бюрос спорта хьакъехьарча вай совхоза вай республика боахарий а организацей а ерригча хулгалхой декхарийла баьб спортивни базаш, стадионаш, залаш, доаллаве йоаца спортивни кхы гIишлонаш вIаштIехкьакха.

Цу деша маIан лертIа кхетадача моттигашка хIалашхьа а кагарIдийнна дийса хуьха хIамаш да вайцига. 1 Мая цIерагIча колхозе (председатель нох. Бычивый В. С.) 36 метр дIохали 15 метр шорал йола спортивни зал хьалаь йоалаш латт. 7 эзар саг чухоашаш йола стадион эрга а хьакхо тохеш латт. Болхоал кулгалхоша лертIа спорт дегIакхулара йоакхо еш хилар бахьан «Б» классегIа СССР хьакхле лоакхара лоаша болхьа дахьаккхайжа укхазарча футбольни команда. Спорта гIуллакха лика йоахо и Социалистически Къахьегама Турпал нох. Емельянов председатель волча Сунженски района «Нива» ахача колхозе а, нох. Переяслар директор волча Наурски района «Советская Россия» ахача совхозе а.

Ма чIоагIа баккхахьа хургдар-кх вай республика ерригача совхозий директораша а колхозий председателаша а цу коллективашкара хьакхам эцаре. Цунах майла барбар бракхамашта лоаьта а спорта а. Кагирхой спорта тIахкхуйш ше бей, хIаьта къонабараш а но лертIа вIаштIехькахкача болхамашка балха ала гIертам а хул.

Укх тIахкхьарча шари шера вай республика спортивни сийле лекха хьаллоаттаеш хьабеаргIа юртарара спортсменаш. 1967 шера Россе къуддбельен юбилейни спартакиаде спорта 10 тайпа хьакъехьа дакъа лийцача вай командица 14 республикаши, краяши, областаши юкъе шоллагIа моттиг лаьцар. ХIьата классически вIалтохаргах латча, лоа атлетике санна долча спорта тайпай хьакъехьа спартакиада чемпионаш а хилар царех.

1967 шера март бетта гор. Грозне чакхьаьлар шоай лоамерча вIалтохаргах йола Россе къуддельен спартакиада. Вай республика сийле хьалккхобаьш бар спорта мастераш С. Мальсев, Д. Багиев, З. Ульбиев, кхыбараш. Вай нагийча хала луьххьалрбараш боккъала а кхераме спортсменаш бар, къаьстта а Къулбаседа-ХIирийчеи Дагестанерчеи баьхараш. ПIьоаллеташ на йий уж республикаш. ХIьата Нохч-ГIалгIайчен команда цига 1-гIа моттиг а лаьцар.

Цьйбре вай команда Россе финале кхачар. Дагестани, Къулбаседа-ХIирийчен, Черкес-Балкарийчен бераш шоаш вай спортсменаш оалайергхьалрах тешам беттава бар. ХIьата а шоай ветеранаш: Ульбиев, Мальсев, бIуболий та вай кагий нах юха а котбаьлар, РСФСР чемпионаш а хулаш.

ХьагIаллахьачар 1968 шу. Яполар колхозий совхозий кагирхой 1-гIа спартакиада. Финале вай команда, шийна юкъе чIоагIа гIаргIа бола спортсменаш а болаш, Россе финале чакхйоаккхача Марийски АССР столице гор. Йошкар-Ола яхар.

Командана хулабаланар цун толашагIа бола йоалъавнхой — РСФСР чемпионаш Джамалдиновы Багиеви. ХIьата а вай командица мейоагIа котъялар. Багиев, Эльдерханов, Лахмыльгов, Кудоев, Эльдиев, Мальев, Тантиев, Ульбиев юкъе болча вай командах Россе чемпион хилар.

ХIанз тха общества спортсменашта хьалхашка латт деккхий декхараш. Еррипроссийски лоархIам бола яхьош я хIаяхьа ондараш. Уж я дIгачен езачен атлетикаш, велосипед хахкара, тоцаш кхуйсара, волейбольни, баскетбольни, кхыдараш а. Вай мехка тайп-тайпарча гораюшка хурга йолча цу кхьаша дакъа лоацаш хургба республика хинагIа бола спортсменаш. Цига а хила хьакхамаш гоьта лерьI цар массане а, ХIанзо а цу яхьашка кийчо еш ба спортсменаш.

Ф. ЭСЕМБАЕВ,

«Урожай» ДСО республикански совета председатель.

ЛОАРХIАМЕ ГIУЛАКХ

Историн культуран дукха памятникаш да Нохч-ГIалгIайчо. Цар чакхьалхеле лора а деш хаддаза гIалхоаш лоаттабеш йола памятникаш кхьа эзар совгIа да вайцига. Царна юкъе дукха а исторически лоархIам бола, юкъерча бIеьшерашкахь вайгIала лоамашка хьалхь вIовнаш, гIалаш санна дола памятникаш, археологически тохкамаш а деш гучаьнлхIамаш.

Уж лорадечо, царна зоалалоаттача чакхьалхен лоархIамера гIуллакх да. Из кхоачашдеш а историн культуран памятникаш лорадара Еррироссийски общества Нохч-ГIалгIай отделени.

ХIанз вай республика памятникаш лорадара общества нийс эзар совгIа член да, цул совгIа Заводской районе а Наурски районерча совхозий колхозий лицанатиах дIалолалатча гIуддахах общества членаша оттай колхозий, совхозий предприятей 68 коллектив а.

Цу ерригнех льаца дийцар укх деношка хиннача шоллагIча конференце общества Нохч-ГIалгIай отделене Совета президиума председатела нох. Вицогалова хача отчетни доклада тIа. Конференце къамаьлаш дир делегаташ Олинцова—ГрозНИИ технически информаце отдела начальника, Евдокимова—КПСС Грозненски райкома пропаганди агитаци отдела заведующе, Тутаева — парте Наьсарен райкома секретара, кхычар а.

Истории культуран памятникаш лорадара общества республикански отделене совета керда состав а хержар конференце.

С. СУЛТАНОВ.

ЮРТАРЧА КЛУБА СЕРДАЛ

Доккхий декхараш да хIанз, хIалкара балхаш сихденнача хана. Сунженски района Нестеровски культура ЦIен ревлентивно шийна хьалхаш ка оттадьараш. Юртбоахама къахьегамхой салоIам лоттагIа вIаштIехьбаккхара сийбенна культурно-массови мероприятеш кийчъеш ба уж.

Лоацача хана художественни самодеятельносте вIашагIъелла культуро ЦIагIа. Укхаза хIанз болх бе а йоккха хор, халтара кружок, кхыдараш. Дукхача шерашка болх бе а хинна тIехьхьарча хана выступленеш еш йисаьр драматически кружок. Кружоке хинна самодеятельни артисташ а хIа-ала къаьстабар. ХIанз иха е болх бе йолаенна из кружок. Дукха да кружокашка хIалазе дань а де лерхIаш а.

ВIашагIъелла севла дукха ха еце а юртбоахама къахьегамхоша хьалхашка хIалла ахь концерт оттаде вIаштIехьхьааннал культура ЦIен художественни самодеятельносте дакъа лоацарий. Тайп-тайпара а сакъердамо а а цар программа.

Къаьстта дукхабезабеннай къахьегамхоша самодеятельни артисташ: вошеи йишеи Алейниковгlар, Л. Мигель, Е. Ватюшин, Д. Лопатина, дукхахча хана даш сцена езенна М. Сидорова, М. Соловьев, кхыбараш.

Нах чIоагIа раза ба культура Цен художественни кулгалхочо Д. Соколовега. ХIанзига балхаш даш цо къахьегамхой салоIам хоагIа хургболча тайпара вIаштIехьбаккхара. ХIане лопански демоштен бIаьстанарча цIейнен (1-гIа Май) кийчо еш я цо кулгаллеш йола самодеятельни коллектив.

Белгалаккха деза нестеровски самодеятельни артисташ вериовайцашца ахьа баьнна хилар. Цар балха плана юкъе дIаязадь да шоайха дIа-юха а ухаш концерташ ушттаделга, кхыйола а культурно-массови мероприятеш чакхйоахьата. Цу балха юкъиг хIанзе а гуш я.

Культура Цен балха лакха новкъостал ду колхозо. Дукха за йоацаш цо эзар сома мьаьла цIена костюмаш а ийцай самодеятельни артисташта хьарIа. Цу гIуллакхо кхы а дикагIа болх бе безам хулийт.

Е. НЕРАБЛЮКИН.

Доазол дехьара

КЪУЛБЕХЬЕН ВЬЕТНАМЕРА ТIЕМАШ

ЛОНДОН, 18 апрель. (ТАСС). Сайгона гонахьа ядача районашка чIоагIа гIа тIемаш латт. Моки мукъабенкхаре халкъа тIема низашта американо-сайгонски эскарашта юкъе. Рейтер ахача агентства корреспондента баче хоамаш, сейлан сатоссаш Къулбехьен Вьетнаме патриоташ чIоагIа йоккхий топаш еттаи дой, шир Сайгона къилбаседа малхбоалехьа 11 километр мара гаьна йоацача Тхудукерче военни академе здание.

Сайгона къилбаседа малхбоалехьа 32 километр йолча моттиге маринонатоки эскара даькъана етака йир Моки мукъабенкхаре халкъа тIема низаша. Моастегiчун позицешта минометаш йийтар патриоташа. Сайгонски эскарцара нах боабар.

Маковг яха хьй форда дIаскатена Къулбехьен Вьетнаме патриоташа дика на йоалаш атака йир американски 199-ча гIашлой бригада подразделенешта. Цхьан сахьате бIаьхкуш боккха тIом латтена хана американски гIашлой бIуккана иааккьестена воартавлатаи йийжар.

США форда лекхте военни база йолча Кхесане а гIемаш дIасо дам латт. Къулбехьен Вьетнаме патриоташ минометаш еттаьш реатни установкаши тIара дов даьдаш хилар американски форда постоянни позицешта. Йиатта мименаш йийтар Кхангчерча американски тIема фецарча бажана а.

КХОХКАМ ЛАТТАШ БА

ВАШИНГТОН, 18 апрель. (ТАСС). Мартин Лютер Кинг вийначул тIехьагIа хьайна неграш тоIабе лерхIаш американски столице чудоаладаь США регулярни эскара доакъош Вашингтона юххе дIаоттадергда йолаш хе йоацаш, аьлар Вашингтона мэра.

ХIана укх сахьата хьайна столица неграш «тоIабара» тIаза регулярни эскарех къаман гвардех 13000 совгIа салте на уквза, царна 6-гIа бронетанкови полк, 82-ча авиадесантни дивизе шн бригада а йолаш. Карательни операцеш еча хана 10 саг вийнад, 1191 сага човвыш, 7650 саг лаьцав.

Цхьабакъда неграш гIоьттарах лета кхохкам мелаум бац. Iаьдал неграш кхы а ша гIоьттар кхер, столица 60 процент совгIа на бий уж. Духхьала цудухьа лаьрхIаш йоккхий йола эскара соединенеш Вашингтона юххе йита.

Мемфисе болхлой-неграш котбалар

НЬЮ-ЙОРК, 18 апрель. (ТАСС). Мемфисе (штат Теннесси) болхлоша-мусорщикаша лъ 10 дийнахьара забастовка чакхъьелар, уж кет а боалаш.

Городера Iаьдал забастовка еш бараша яхар даиза а дукхагIабараш неграш а бозаш балча болхлой мусорщикий профсоюзаца керда коллективни договор оттадиза а дIалаьцар. ХIьата неграшта доагIа алаш из профессин йолча кIайча наха доагIачул лозаш кIезигагIа да. Алаш лакде яха болхлоша деш дола декхар кхоачаш ца дараш совгIа, цар профсоюз вIалла лархIа а тигапар Iаьдало, забастовки йодалара бахьан из дар.

ЧIогIа къовсам лоаттабир болхлоша-неграша шоай боккъонаш бахьан долаш. Из къовсам хьалдаца Мемфисе оелаар петрий граждански боккъонаш лорарра бодана вошари хоза доатель Мартин Лютер Кинг. Забастовка еш бараш хьалдаца нийчуча хана 4 апреле расисто вийр из.

ТIеххьарча денага кхаччалца болхлоша шийтара декхар кхоачам де ца тугаш кхагIийргадар Iаьдал. Мартин Лютер Кинга кхийнетта дIайтача негритянски дентеза нагахьа санна болхлоша яхар кхоачам ца дой городе протеста демонстраци хургхалар неграга дIахайтачул тIехьагIа мара декхар кхоачаше рахьа хиланар Iаьдал.

КПЧ ЦК ПРЕЗИДИУМА ЗАСЕДАНИ

ПРАГА, 18 апрель (ТАСС). 16-ча апреле хиннача КПЧ ЦК президиума заседанех бода хоам хепатеза арабаьккхаб укхаза.

Хоама тIа йоах, президиумо дийцар хургйолча областной партийни конференцешка кийчо ер хината латт, цу конференцешка йоахийтача КПЧ ЦК делегацей состав а могаййр. Делегацешта керте латтаргба Центральни Комитета президиумеи ЦК секретариатеи членаш.

Президиумо А. Дубчекаи О. Черникаи тIадиладр съезда еш йола кийчо организационно Iалашъяра проект оттаелга, из проект вай баьта хургйолча КПЧ ЦК Пленумо могаеш хьажжаш а хьоргйолаш.

Президиумо шитта хийцар цхьоагIа вай, В. И. Ленин ваь 98 шу хилар, Карл Маркс ваь 150 шу дезар лестара дезаш а.

Президиумо дийцар, йоах хIаха хоама тIа, экономически вIаши новкъостал дара Совета исполкома 33-ча заседание итогех йола информаци, кхыйолча цхьайбача дешашка хьежар, царна КПЧ ЦК секретариата юкъе цар декхараш дIа-юха дийсдара хош а долаш.

ИЗРАИЛЬСКИ ПРОВОКАЦИ СОЦАШ ЯЦ

АММАН, 18 апрель. (ТАСС). 16 апреле израильски иорданскии эскарашта юкъе шозза дов хилар, аьлар иордански эскара викало.

Цо хоам бир, израильска военни патруль шейх Хусейн ахача тIаьна къилбаседехьа кхо километр хулача моттиге гIолла Иордан яхача хих седье ала гIийтар, аьна. Цига баьча тIем тIа шийна а оагIало вIаши дийттар дайга тера дар.

Цул тIехьагIа израильски эскараша пулеметаши минометаши йийттар иордански позицешта шейх Хусейн яхача тIаьна къилбаседехьа. Иордански эскараша кхалтухьал гIом бир. 15 минута бIаьхбелар цу эскарашта юкъе хинна тIом. Эскара викало аьлар, иордански эскарцара саг вейзар.

ОККУПАЦИ ЗАКОНАХ ЙОАГIАШ ЛАРХIА ГIЕРТ

Израиле йоаьски агрессия йолча хана Иорданегара дIалалацка Иерусалима махкбоалера дакъа законах йоагIаш дIалаьца лархIа гIерт Израильски Iаьдал. Ассошиэйтед Пресс ахача агентства корреспондента беча хоамах Иерусалима муниципалитета исполнительни комитето сонаш бьйб «ВIашагIтехача Иерусалима шу дизар деддолда», аьнна.

Хаоттам

21-чеи 22-чеи апреле республике гIоалеи Грознее, юкъ-юкъе тIера а йолаш, морхаш хургья, цхьайолча моттигашка лоадам йоацаш йоачаш хургья, йокх увттаргда, йийнача хашка цхьалпанахьа гIорвергья, малхбоалехьара шкъардеа даьгIа а болаш, тIакаха гIаькхьа хьекхаш кух хургба. Буйсанна 0—5 градус деношка 8—13 градус йовхал хургья.

Метеостанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-96; редактора зам.—3-39-11; бежтовлаша секретара—3-34-38; партийни вахаран, культуран, промышленностех отделий—3-42-30; юрта боахамен письмоих отделий—3-42-20.
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отдела партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства и писем — 3-42-20.
«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект, 7/84.
Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.
СФ05066. Заказ № 1827.